IslamHouse.com

مركز أصول
Osoul Center
www.osoulcenter.com

Rabwah

مختصر اسلامي عقيده

(الرسالة الشامية)

ليکوال

عبد العزيز بن مرزوق الطريفي

ژباړن

عبدالرحيم سلطان

المراجع

غلام عبد الجبار

PASHTO

بشتو

فصول في العقيدة

(الرسالة الشامية)

المؤلف

عبد العزيز بن مرزوق الطريفي

الترجمة

عبدالرحيم سلطان

المراجعة

غلام عبد الجبار

PASHTO
بشتو

ح المكتب التعاوني للدعوة والإرشاد و توعية الجاليات بالربوة، ١٤٤٠هـ

فهرسة مكتبة الملك فهد الوطنية أثناء النشر

خان، عبدالرحيم سلطان

فصول في العقيدة الرسالة الشامية - اللغة البشتو . / عبدالرحيم سلطان خان. - الرياض، ١٤٤٠هـ

٧٦ ص، ١٤ سم x ٢١ سم

ردمك : ٥-٣٤-٨٢٤٩-٦٠٣-٩٧٨

١- العقيدة الإسلامية أ. العنوان

ديوي ٢٤٠ ١٤٤٠/١١٤٧٣

رقم الايداع: ١٤٤٠/١١٤٧٣

ردمك : ٥-٣٤-٨٢٤٩-٦٠٣-٩٧٨

مركز أصول
Osoul Center
www.osoulcenter.com

أُعد هذا الكتاب وصمِّم من قبل مركز أصول، وجميع الصور المستخدمة في التصميم يملك المركز حقوقها، وإن مركز أصول يتيح لكل مسلم طباعة الكتاب ونشره بأي وسيلة، بشرط الالتزام بالإشارة إلى المصدر، وعدم التغيير في النص، وفي حالة الطباعة يوصي المركز بالالتزام بمعاييره في جودة الطباعة.

+966 504 442 532
+966 11 445 4900
+966 11 497 0126
P.O.BOX 29465 Riyadh 11457
osoul@rabwah.com
www.osoulcenter.com

بسم الله الرحمن الرحيم

لمړي فصل	۷
دويم فصل	۱۱
دريم فصل	۱۵
څلورم فصل	۱۷
پنځم فصل	۲۳
شپږم فصل	۲۹
اوم فصل	۳۵
اتم فصل	۳۹
نهم فصل	٤۳
لسم فصل	٤۹
يولسم فصل	۵۳
دولسم فصل	۵۷
ديارلسم فصل	٦۱
څوارلسم فصل	٦۵
پنځلسم فصل	٦۹

لمړي فصل

د اسلام په هکله بیان

اسلام د الله پاک یواځني هغه دین دي د کوم پرته چه الله پاک د خپلو بندګانو نه (انسانان وي که پیریان) بل دین نه قبلوي د الله پاک ارشاد دي:

﴿وَمَن يَبْتَغِ غَيْرَ ٱلْإِسْلَٰمِ دِينًا فَلَن يُقْبَلَ مِنْهُ﴾ [آل عمران: ٨٥]

اوځوك چه د اسلام نه غیر (بل) دین غواړي، نو هیڅکله به له ده نه قبول نه کړاي شي او دغه کس به په آخرت کې له تاوانیانوڅخه وي.

په یو بل مقام کې الله پاک فرمایلي دي:

﴿إِنَّ ٱلدِّينَ عِندَ ٱللَّهِ ٱلْإِسْلَٰمُ﴾ [آل عمران: ٨٥]

بیشکه (معتبر) دین د الله په نیز اسلام دي.

د اسلام مبین دین د ټولو پیغمبرانو دین دی د الله پاک ارشاد دي:

﴿وَمَآ أَرْسَلْنَا مِن قَبْلِكَ مِن رَّسُولٍ إِلَّا نُوحِىٓ إِلَيْهِ أَنَّهُۥ لَآ إِلَٰهَ إِلَّآ أَنَا۠ فَٱعْبُدُونِ﴾ [الانبياء: ٢٥]

او مونږ له تا نه مخکې هیڅ رسول نه دي لیږلی مګر چې هغه ته به مونږ (دا) وحي کوله چې بیشکه شان دا دي چه له ما نه پرته بل هیڅ حق معبود نشته، لهذا تاسو زما عبادت کوي.

په یو بل مقام کې الله پاک فرمایلي دي:

﴿إِنَّآ أَوْحَيْنَآ إِلَيْكَ كَمَآ أَوْحَيْنَآ إِلَىٰ نُوحٍ وَٱلنَّبِيِّـۧنَ مِنۢ بَعْدِهِۦ ۚ وَأَوْحَيْنَآ إِلَىٰٓ إِبْرَٰهِيمَ وَإِسْمَٰعِيلَ وَإِسْحَٰقَ وَيَعْقُوبَ وَٱلْأَسْبَاطِ وَعِيسَىٰ وَأَيُّوبَ وَيُونُسَ وَهَٰرُونَ وَسُلَيْمَٰنَ ۚ وَءَاتَيْنَا دَاوُۥدَ زَبُورًا ﴿١٦٣﴾ وَرُسُلًا قَدْ قَصَصْنَٰهُمْ عَلَيْكَ مِن قَبْلُ وَرُسُلًا لَّمْ نَقْصُصْهُمْ عَلَيْكَ ۚ وَكَلَّمَ ٱللَّهُ مُوسَىٰ تَكْلِيمًا ﴿١٦٤﴾ رُّسُلًا مُّبَشِّرِينَ وَمُنذِرِينَ لِئَلَّا يَكُونَ لِلنَّاسِ عَلَى ٱللَّهِ حُجَّةٌۢ بَعْدَ ٱلرُّسُلِ ۚ وَكَانَ ٱللَّهُ عَزِيزًا حَكِيمًا﴾ [النساء: ١٦٣-١٦٥]

بیشکه مونږ تا ته وحي کړي ده، لکه څنګه چه مونږه وحي کړي وه نوح ته او

له هغه نه پس (نورو) نبیانو ته او مونږ وحي کړې وه ابراهیم او اسمعیل او اسحاق او یعقوب او د (هغوي) اولادې ته او عیسٰی او ایوب او یونس او هارون او سلیمان ته او مونږه داود ته زبور ورکړی وو

او (مونږ لیږلي وو) ډېر رسولان، چه یقینًا د هغوی احوال مونږ تا ته له دې نه مخکې بیان کړي دي او (نور) رسولان چې د هغوی احوال مونږ تا ته نه دي بیان کړي او الله له موسٰی سره خبرې کړي دي، واضحې خبرې.

او (مونږ لیږلي وو) رسولان، چې زیری ورکوونکي او وېروونکي وو، د دې لپاره چې د خلقو لپاره په الله باندې څه حجت پاتې نشي او الله له ازله ډېر غالب، ښه حکمت والا دي.

الله پاک ددې پیغمبرانو، نوح، ابراهیم، اسحاق، یعقوب، داود، سلیمان، ایوب، یوسف، موسی، هارون، زکریا، یحیي، عیسی، الیاس، اسماعیل، یسع، یونس، او لوط علیهم السلام د ذکر کولو نه بعد فرمائي:

﴿أُوْلَٰٓئِكَ ٱلَّذِينَ هَدَى ٱللَّهُۖ فَبِهُدَىٰهُمُ ٱقۡتَدِهۡ﴾ [الانعام: ۹۰]

دا هغه کسان دي چې الله ورته هدایت کړی دی، نو ته د دوی د طریقې اتباع کوه.

په اصولو (عقیده) کې د ټولو پیغمبرانو دین متفق دی، او د ځینې فرعې مسائلو او احکامو نه پرته په نورو مسائلو او احکامو کې هم اتفاق دی. خو په ځینې فرعې مسائلو کې د یو شریعت په نسبت سره په شریعت کې بدلون راځي، او هر چې اصول دي (عقیده) د هغې باره کې د ټولو پیغمبرانو دین متحد او متفق دی، اوهیڅ کله په هغې کې بدلون نه راځي، څکه چې الله پاک بني اسرائیلو ته موسی او عیسی علیهم السلام د پیغمبرانو په حیث لیږلي وو.

خو هغه کتاب چه الله پاک په عیسی علیه السلام باندې نازل کړی وو(انجیل) په هغې کې الله پاک ځینې هغه حکمونه منسوخ کړل، کوم چې د موسی علیه السلام په شریعت (تورات) کې موجود ول ، څکه چې عیسی علیه السلام خپل قوم (بني اسرائلو) ته فرمایلي وو:

﴿وَمُصَدِّقٗا لِّمَا بَيۡنَ يَدَيَّ مِنَ ٱلتَّوۡرَىٰةِ وَلِأُحِلَّ لَكُم بَعۡضَ ٱلَّذِي حُرِّمَ عَلَيۡكُمۡۚ وَجِئۡتُكُم بِـَٔايَةٖ مِّن رَّبِّكُمۡ فَٱتَّقُواْ ٱللَّهَ وَأَطِيعُونِ﴾ [آل عمران: ٥٠]

پدې حال کې چې تصدیق کوونکی یم د هغه (کتاب) چه له ما نه مخکې و، چې تورات دی او د دې لپاره (راغلی یم) چې تاسو لپاره بعضې له هغو شیانو حلال کړم چې پر تاسو باندې حرام کړی شوي وو، او ستاسو د رب له طرفه ما تاسو ته واضحه نښه (معجزه / دلیل) راوړې ده، نو له الله نه وویرېږئ او زما اطاعت وکړئ

موسی اوعیسی علیهم السلام یو امت (بني اسرائلو) ته دپیغمبرانو په حیث راغلي وو، خو د دوي شریعتونه په ځیني فرعې مسائلو او حکمونو کې د یو بل نه مختلف وو، همداسي د دوي نه روستو راغلي پیغمبران هم.

بیا د زماني په تیریدو سره هیڅ یو شریعت د تحریف او تبدیل نه محفوظ پاتي نشو، لکه څنګه چې الله پاک فرمایلي دي:

﴿وَإِنَّ مِنْهُمْ لَفَرِيقًا يَلْوُونَ أَلْسِنَتَهُم بِٱلْكِتَٰبِ لِتَحْسَبُوهُ مِنَ ٱلْكِتَٰبِ وَمَا هُوَ مِنَ ٱلْكِتَٰبِ وَيَقُولُونَ هُوَ مِنْ عِندِ ٱللَّهِ وَمَا هُوَ مِنْ عِندِ ٱللَّهِ وَيَقُولُونَ عَلَى ٱللَّهِ ٱلْكَذِبَ وَهُمْ يَعْلَمُونَ﴾ [آل عمران: ٧٨]

او یقینا په دوي کې یوه ډله ده چې په (لوستو د) کتاب سره خپلې ژبې تاووي، د دې لپاره چې تاسو په هغه د (الله د) کتاب ګمان وکړئ، حال دا چه هغه له (حق) کتاب څخه ندي، او دوي وايي چې دا (مُحرَّف عبارتونه) د الله له جانبه دي، حال دا چې هغه د الله له جانبه ندي، او دوی په الله باندې دروغ تپي، حال دا چې دوی پوهیږي

په یو بل مقام کې الله پاک فرمائي:

﴿يُحَرِّفُونَ ٱلْكَلِمَ عَن مَّوَاضِعِهِۦ﴾ [النساء: ٤٦]

هغوی له خپلو ځایونو نه کلمې بدلوي.

او ځیني له هغو کسانو نه چه یهودیان دي، هغوي له خپلو ځایونو نه کلمې بدلوي او هغوی وايي: (سَمِعْنَا وَعَصَيْنَا) مونږ واوریدل او مونږ نافرماني وکړه (وَاسْمَعْ غَيْرَ مُسْمَعٍ) او ته واوره، چې ته اورول شوي نه یې (اوراعِنَا) زمونږ رعایت وکړه د خپلو ژبو په تاوولو سره او په دین کې د طعن (او عیب) راوښکلو لپاره، او یقینًا که دوي ویلي وي (چې) (سَمِعْنَا وَاَطَعْنَا) مونږ واوریدل او اطاعت مو وکړ، او (اِسْمَعْ) واوره، (وَانْظُرْنَا) او مونږ ته وګوره، نو دا (کلام) به

د هغوی لپاره ډېر غوره او ډیر درست ساتونکي وو، لیکن الله د دوی د کفر په سبب په دوي لعنت کړیدي، نو دوي ایمان نه راوړي مګر ډېر لږ (خلق)

او ددي تحریف او تبدیل په نتیجه کې د عامو انسانانو نه د حق او هدایت لاري ورکي شوې، الله پاک غوښتل چې خپلو بندګانو ته هدایت وکړې، ددي لپاره چې د خپل دین او د هدایت لاري خپلو بندګانو ته بیرته روښانه کړې، د محمد صلی الله علیه وسلم د نبوت انتخاب وکړ، او په ټولو انسانانو باندي یې د محمد صلی الله علیه وسلم د دین تابعداري لازم کړه اوس د اسلام نه پرته هیڅ یو دین د الله پاک په وړاندي د قبولیت قابل ندي، د الله پاک ارشاد دي:

﴿ وَمَن يَبْتَغِ غَيْرَ ٱلْإِسْلَـٰمِ دِينًا فَلَن يُقْبَلَ مِنْهُ وَهُوَ فِى ٱلْـَٔاخِرَةِ مِنَ ٱلْخَـٰسِرِينَ ﴾

[آل عمران: ٨٥]

اوڅوك چه له اسلام نه غیر (بل) دین غواړي، نو هیڅکله به له ده نه قبول نه کړی شي او دغه کس په آخرت کې له تاوانیانو څخه دي.

صحیح مسلم کې د ابو هریره رضي الله عنه روایت دي چې نبي کریم صلی الله علیه وسلم فرمایلي دي:

«وَالَّذِي نَفْسُ مُحَمَّدٍ بِيَدِهِ، لا يَسْمَعُ بِي أَحَدٌ مِنْ هَذِهِ الأُمَّةِ يَهُودِيٌّ، وَلا نَصْرَانِيٌّ، ثُمَّ يَمُوتُ وَلَمْ يُؤْمِنْ بِالَّذِي أُرْسِلْتُ بِهِ، إِلا كَانَ مِنْ أَصْحَابِ النَّارِ»

قسم په هغه ذات چه د محمد صلی الله علیه وسلم روح د هغه په لاس کې دي، نه اوري زما باره کې په دي امت کې هیڅوک، که یهودي وي او که نصراني وي، او بیا په داسي حالت کې مړ شي، چې زما په شریعت باندي ایمان نلري مګر د جهنم اور ته به ځي. (صحیح مسلم: ١٥٣)

نبي کریم صلی الله علیه وسلم ته چه الله پاک کوم کتاب (قران حکیم) ورکړی دی نو ددي د محفوظ ساتلو ذمه واري الله پاك پخپله اخستي ده، ځکه خو قرآن حکیم کې د هیڅ قسم تحریف او تبدیل ګنجائش نشته، د الله پاک ارشاد دي:

﴿ إِنَّا نَحْنُ نَزَّلْنَا ٱلذِّكْرَ وَإِنَّا لَهُۥ لَحَـٰفِظُونَ ﴾ [الحجر: ٩]

بیشکه هم مونږ پخپله ذکر نازل کړي دي او بیشکه مونږ د ده خامخا ساتونکي یو.

دويم فصل

د اسلام متعلق د مقصود إلهي وضاحت او تفسير يواځې الله پاک پخپل کتاب او د خپل نبي صلى الله عليه وسلم په سنت کې کړي دي او بل هيچا ته دا اختيار حاصل ندی چې د خپل ځان نه په شريعت اسلامي کې دخل اندازي وکړې، نبي کريم صلى الله عليه وسلم چه په ټولو خلکو کې غوره شخصيت دي، خو هغه هم د خپل رب د خوا نه يواځې د مبلغ حيثيت لري، الله پاک فرمايلي دي:

﴿يَٰٓأَيُّهَا ٱلرَّسُولُ بَلِّغۡ مَآ أُنزِلَ إِلَيۡكَ مِن رَّبِّكَ﴾ [المائدة: ٦٧]

اى رسوله! ته ورسوه هغه څه چې تا ته د خپل رب له جانبه نازل کړي شوي دي

د نبي کريم صلى الله عليه وسلم ذمداري د اسلامي شريعت په تبليغ کې د هغې پوره وضاحت او بيان کول دي، لکه څنګه چې الله پاک فرمايلي دي:

﴿وَمَا عَلَى ٱلرَّسُولِ إِلَّا ٱلۡبَلَٰغُ ٱلۡمُبِينُ﴾ [النور: ٥٤]

او د رسول په ذمه نشته مګر ښکاره پيغام رسول

دا خبره دې بايد هم ښکاره وې چې د نبي کريم صلى الله عليه وسلم بيان په تبليغ د دين کې هم د الله پاک د خوانه شوی دي، د الله پاک ارشاد دي:

﴿فَإِذَا قَرَأۡنَٰهُ فَٱتَّبِعۡ قُرۡءَانَهُۥ ١٨ ثُمَّ إِنَّ عَلَيۡنَا بَيَانَهُۥ﴾ [القيامة: ١٨-١٩]

نو کله چې مونږ دی (قرآن) ولولو، نو ته د ده د لوستلو پيروي کوه.بيا يقيناً زمونږ په ذمه دده (قرآن) بيانول دي

د نبي کريم صلى الله عليه وسلم بيان هم د الله پاک د خوانه وحي ده، د الله پاک ارشاد دی:

﴿وَمَا يَنطِقُ عَنِ ٱلۡهَوَىٰٓ ٣ إِنۡ هُوَ إِلَّا وَحۡيٞ يُوحَىٰ﴾ [النجم: ٣-٤]

او دی (محمد علیه الصلاة والسلام) له خپل خواهش نه خبرې نه کي. ندی دا (قران) مګر وحي چې (ده ته) وحي کولی شي

د همدي وجې نه به چه کله د نبي کریم صلی الله علیه وسلم نه د یو حکم باره کي تپوس وشو نو که د مخکې نه به ورته د خپل رب د خوانه ددغې حکم باره کي وحي شوی وه نو جواب به يي ورکړو، او که وحي به نه وه شوې، نو د جواب ورکولو د پاره به يي د وحي انتظار کولو، او په ټولو خلکو کي د نبي کریم صلی الله علیه وسلم په مقصد او مراد باندي دهغه ملګري صحابه ډیر ښه پوهیدل، ځکه خو د هغوې فهم په قران کي حجت او دلیل دي.

او هغه څوک چې دا عقیده ولري چې د الله پاک نه پرته بل څوک هم کولي شي چې شریعت سازي وکړي او د ځانه قوانین جوړ کړې چې په هغې سره څه حلال او څه حرام وګرځوې، نو ده په حقیقت کي د الله پاک سره په حکم کي شریک جوړ کړ او بیله شک داعقیده د کفر ده.

الله پاک چې د خپل کلام معنی بیانه وې د هغې د پاره خپل کلام نازله وې، او د هغې وضاحت او بیان یا پخپله کوې، او یا په مخلوق کي ددي وضاحت او بیان هغه څوک کوې چاته چې د الله پاک د خوا اجازه وې.

دقرآن پوهان د دوه شرطونو په بنیاد د قرآن نه استنباط کولی شي.

لمړي شرط: د عربي ژبي په بنیاد او د هغې د مفرد او مرکب د وضعیت سره موافق استباط کول، او د هغې نه بهر نه وتل.

دویم شرط: دا استنباط به د هغې معنی نه مخالف نه وي کومه معنی چې د قران نه په صراحت سره ثابته وې.

دا حقیقت باید ذکر کړو چه ټولې هغه خبري چې الله پاک ته د هغې نسبت کیږې، ټولې د هغه خبري نه وي، ځکه چې أهل کتاب (یهود، او نصاری) په دي ګمراه شول چې هغوې په استنباط کي د تکلف په بنیاد په محکم د کتاب کي ګګلیچ وکړ ددي د پاره چه د متشابه سره یي په ټکر کي راولئ او دوې به ددي نسبت الله پاک ته کولو، ددوې باره کې د الله پاک ارشاد دی:

﴿وَإِنَّ مِنۡهُمۡ لَفَرِيقٗا يَلۡوُۥنَ أَلۡسِنَتَهُم بِٱلۡكِتَٰبِ لِتَحۡسَبُوهُ مِنَ ٱلۡكِتَٰبِ وَمَا هُوَ مِنَ ٱلۡكِتَٰبِ وَيَقُولُونَ هُوَ مِنۡ عِندِ ٱللَّهِ وَمَا هُوَ مِنۡ عِندِ ٱللَّهِ وَيَقُولُونَ عَلَى ٱللَّهِ ٱلۡكَذِبَ وَهُمۡ يَعۡلَمُونَ ﴾ [آل عمران: ٧٨]

او يقينا يقينا په دوی کې يوه ډله ده چې په (لوستو د) کتاب سره خپلې ژبې تاووي، د دې لپاره چې تاسو په هغه د (الله د) کتاب ګمان وکړئ، حال دا چه هغه له (حق) کتاب څخه نه دي، او دوی وايي چې دا (محرف عبارتونه) د الله له جانبه دي، حال دا چه هغه د الله له جانبه ندي، او دوې په الله باندې دروغ تپي، حال دا چه دوي پوهيږي ﴿يَلۡوُۥنَ أَلۡسِنَتَهُم بِٱلۡكِتَٰبِ﴾ دوي ژبې اړوې په کتاب باندې ﴿لِتَحۡسَبُوهُ﴾ ددې لپاره چې تاسو په هغه د (الله د) کتاب ګمان وکړئ، د ډير نيزديکت دوجې نه، دوي دا کار ګمراهي کې انتهائي درجې ته رسيدلو دپاره کوي.

دريم فصل

د الله پاک حق: د الله پاک حق دادي چه په پوره اخلاص سره هر نوعه عبادت يواځې د الله پاک لپاره وکړى شي، د الله پاک اِرشاد دى :

﴿وَإِلَٰهُكُمْ إِلَٰهٌ وَاحِدٌ ۖ لَّا إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ الرَّحْمَٰنُ الرَّحِيمُ﴾ [البقرة: ١٦٣]

او ستاسو حق معبود يو معبود دي، هيڅ لايق د عبادت نشته مګر يواځې هغه دى چه ډېر زيات مهربان، بې حده رحم کوونکي دي.

په ټولوعملونو کې که دزړه سره تعلق لري، يا د ژبې سره تعلق لري، يا د اندامونو سره تعلق لري، په دې ټولو عملونو کې بايد د الله پاک سره هيڅوک شريک نه کړې شي، د الله پاک ارشاد دى:

﴿وَاعْبُدُوا اللَّهَ وَلَا تُشْرِكُوا بِهِ شَيْئًا﴾ [النساء: ٣٦]

او تاسو د الله عبادت کوئ او له هغه سره هيڅ شى مه شريکوئ.

شرک أکبر د بنده هيڅ يوه نيکئ نه پرېږدي، بلکه هغه بربادوې! د الله پاک اِرشاد دي:

﴿وَلَقَدْ أُوحِيَ إِلَيْكَ وَإِلَى الَّذِينَ مِن قَبْلِكَ لَئِنْ أَشْرَكْتَ لَيَحْبَطَنَّ عَمَلُكَ وَلَتَكُونَنَّ مِنَ الْخَاسِرِينَ﴾ [الزمر: ٦٥]

او يقينا يقينا تا ته وحي کړى شوې ده او هغو کسانو ته چې له تا نه مخکې وو (داسې چې) قسم دى که تا شرك وكړ (نو) ستا عمل به خامخا لازما برباد شي او ته به خامخا لازما له تاوانيانو څخه شې.

دا إلهي خطاب غوره شخصيت محمد صلى الله عليه وسلم ته متوجه دى، نو د هغه چا به څه حال وي، چې د هغه نه په مرتبه کې ښکته وي؟

الله پاک خپل بنده ته شرک أکبر د توبې نه پرته نه معاف کوي، د الله پاک ارشاد دي:

﴿إِنَّ اللَّهَ لَا يَغْفِرُ أَن يُشْرَكَ بِهِ وَيَغْفِرُ مَا دُونَ ذَٰلِكَ لِمَن يَشَاءُ﴾ [النساء: ٤٨]

بيشكه الله نه بخښي دا چې له هغه سره دې (څوك) شريك كړاي شي، او هغه (ګناه) بخښي چې له دې (شرك، يا كفر) نه كمه وي د چا لپاره چې وغواړي.

په يو بل مقام كې الله پاک فرمايلي دي:

﴿إِنَّ ٱلَّذِينَ كَفَرُواْ وَصَدُّواْ عَن سَبِيلِ ٱللَّهِ ثُمَّ مَاتُواْ وَهُمۡ كُفَّارٞ فَلَن يَغۡفِرَ ٱللَّهُ لَهُمۡ﴾ [محمد: ٣٤]

بيشكه هغه كسان چې كافران شوي دي او د الله له لارې نه منع كيږي، بيا دوى په داسې حال كې مړه شي چې كافران دي، نو الله به دوى ته له سره بخښنه ونه كړي.

څوك چې د كفر په حالت كې مړ شو جهنمي دى الله پاک فرمائي:

﴿وَمَن يَرۡتَدِدۡ مِنكُمۡ عَن دِينِهِۦ فَيَمُتۡ وَهُوَ كَافِرٞ فَأُوْلَٰٓئِكَ حَبِطَتۡ أَعۡمَٰلُهُمۡ فِي ٱلدُّنۡيَا وَٱلۡأٓخِرَةِۖ وَأُوْلَٰٓئِكَ أَصۡحَٰبُ ٱلنَّارِۖ هُمۡ فِيهَا خَٰلِدُونَ﴾ [البقرة: ٢١٧]

او په تاسو كې چه څوك له خپل دين نه وګرځيده، بيا په داسې حال كې مړ شو چې كافر وو، نو دغه كسان (چې دي) ددوى عملونه په دنيا او آخرت (دواړو) كې ضايع شويدي او دغه كسان د اور ملګري دي، دوي به په هغه كې تل ترتله (هميشه) وي.

په يو بل مقام كې الله پاک فرمايلي دي:

﴿إِنَّ ٱلَّذِينَ كَفَرُواْ وَمَاتُواْ وَهُمۡ كُفَّارٌ أُوْلَٰٓئِكَ عَلَيۡهِمۡ لَعۡنَةُ ٱللَّهِ وَٱلۡمَلَٰٓئِكَةِ وَٱلنَّاسِ أَجۡمَعِينَ﴾ [البقرة: ١٦١]

بيشكه هغه كسان چې كفر يې كړي دي او په داسې حال كې مړه شول چې كافران وو، (نو) دغه كسان، په دوى باندې د الله لعنت دي او د فرشتو او د خلقو ټولو (لعنت دي)

كافر كله پخپل ژوند كې د نورو انسانانو سره مرسته او كومک هم كوې او هغوې ته نفع رسوي، خو دا د الله پاک له خوانه د انسانانو د فائدې لپاره داسې تابع او مسخر شوي وي، لكه څنګه چې نور كائنات د انسانانو د فائدې لپاره مسخر او تابع دي، لكه لمر، سپوږمۍ، هواګانې، ورېځې وغيره، دا ټول كائنات الله پاک د انسانانو د فائدې لپاره تابع او مسخر كړيدي. حقيقت كې د الله پاک نه انكار كولو باندې كفر واقع كيږي، او سزا هم د الله پاک د حق نه انكار كولو باندې وركول كيږي.

څلورم فصل

ایمان اوکفر: دوه نومونه او حقیقتونه دي چې ددي دواړو د حکمونو تعیین الله پاک په شریعت اسلامي کې واضحه کړي دي، نو هیڅوک دا اختیار نلري چې د ښکاره شرعي دلیل پرته د چا تکفیر وکړي او د اسلامي ملت څخه يي خارج کړي.

په مخ د زمکه دي باره کې خلک دوه قسمه دي چې دريم قسم نلري، لکه څنګه چې د الله پاک ارشاد دی:

﴿هُوَ ٱلَّذِى خَلَقَكُمْ فَمِنكُمْ كَافِرٌ وَمِنكُم مُّؤْمِنٌ ۚ وَٱللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ﴾ [التغابن: ٢]

هم دغه (الله) هغه ذات دي چې تاسو يي پیدا کړيئ، نو په تاسو کې ځیني کافر دي او ځیني په تاسو کې مؤمن دي او الله هغو کارونو لره چې تاسو يي کوئ ښه لیدونکی دي.

او ددي دواړو ډلو اړوند ډیر مسائل او احکام په قرآن او سنت کې شته.

منافقان څوک دی؟

منافقان خو یا هغه کافران دي چې په ښکاره باندي د إیمان او إسلام دعوه کوي، خو د هغوي په زړه کې د إیمان څرک نه تر سترګو کیږي، بلکه په پټه دوي د اسلام ډیر سخت دښمنان وي، دي ډول منافقت ته په اسلامي شرعي اصطلاح کې (نفاق أکبر) لوي منافقت وائي.

همدغه شان منافقان خو یا هغه مسلمانان دي چې خپل ګناهونه پټ ساتي او د تابعداری او بندګی اظهار کوي، لکه هغه څوک چې ځان داسي ښکاره کوي، چې ګویا که دا د وعدي پابند دی، خو حقیقت کې دي د وعدي پابندي نه کوي، بلکه د وعدي خلاف کوي، همدغه شان هغه څوک چه دا ښکاره کوي چې ګویا

که دا په خبرو کې رشتيا وايي، خو په حقيقت کې داسې نه وي بلکه په خبرو کې دروغژن وي .. وغيره، دې ډول منافقت ته دشريعت په اصطلاح کې نفاق اصغر (د مخکې په نسبت سره وړوکی منافقت) ځکه خو ددې ډول منافق سره د مسلمانانو په شان برخورد کيږي.

اصل کې د مؤمن بنده وينه او مال حرام دي او د کافر وينه او مال حلال، خو دا حکم مطلقا (هر وخت) نه دی، بلکه کيداې شي چه د کافر وينه او مال د ذمي يا امان او تعاهد د وجې نه محفوظ شي، او کيداې شي چه د مؤمن وينه د هغه د ګناه په سزا کې مثلا قتل وکړي يا د واده نه بعد زنا وکړي، او ددې په سزا کې په قتل ورسيږي.

هيچا ته کافر ويل درست ندي، مګر هغه څوک چه الله پاک او د هغه پيغمبر يې کافر وګرځوي، لکه هغه څوک چه د الله پاک او د هغه د پيغمبر نه انکار وکړي.

همدغه شان هغه څوک چې الله پاک او دهغه په رسول پورې ټوقې وکړي، دوې ټول هغه کسان دي چې الله پاک دوي کافر ګرځولي دي، لکه د الله پاک ارشاد دی:

﴿قُلۡ أَبِٱللَّهِ وَءَايَٰتِهِۦ وَرَسُولِهِۦ كُنتُمۡ تَسۡتَهۡزِءُونَ ٦٥ لَا تَعۡتَذِرُواْ قَدۡ كَفَرۡتُم بَعۡدَ إِيمَٰنِكُمۡۚ إِن نَّعۡفُ عَن طَآئِفَةٖ مِّنكُمۡ نُعَذِّبۡ طَآئِفَةَۢ بِأَنَّهُمۡ كَانُواْ مُجۡرِمِينَ﴾

[التوبة: ٦٥-٦٦]

ته (ورته) ووايه: ايا تاسو په الله او د هغه په آيتونو او د هغه په رسول پورې استهزا او مسخرې کولې؟

عذرونه (بهانې) مه جوړوئ، يقينا تاسو له خپل ايمان راوړو نه وروسته کافران شوي يئ، که مونږ په تاسو کې يوې ډلې ته معافي وکړو، (نو) بلې ډلې ته به عذاب ورکړو، په سبب ددې چې هغوی په رښتيا مجرمان وو.

همدغه شان هغه څوک چې د الله پاک او دهغه د رسول د حکم منلونه سر غړونه وکړي.

هغه څوک چې د دين اسلام د قطعي او واضحه مسائلو نه او حکمونو نه انکار وکړي.

هغه څوک چې په الله پاک باندي د ځانه دروغ ووائي.

الله پاک فرمايلي دي:

﴿ إِنَّمَا يَفْتَرِي الْكَذِبَ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِآيَاتِ اللَّهِ وَأُولَٰئِكَ هُمُ الْكَاذِبُونَ ﴾ [النحل: ١٠٥]

خبره همدا ده چه دروغ هغه کسان تړي چې د الله په آيتونو باندې إيمان نه راوړي او همدغه خلق دروغجن دي.

يو بل مقام کې الله پاک فرمايلي دي:

﴿ وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنِ افْتَرَىٰ عَلَى اللَّهِ كَذِبًا أَوْ كَذَّبَ بِالْحَقِّ لَمَّا جَاءَهُ ۚ أَلَيْسَ فِي جَهَنَّمَ مَثْوًى لِلْكَافِرِينَ ﴾ [العنكبوت: ٦٨]

او له هغه کس نه لوي ظالم څوك دي (يعني نشته) چې په الله باندې دروغ تړي، يا د حق تکذيب کوي، کله چې ده ته دغه (حق) راشي، ايا په جهنم کې د کافرانو لپاره د اوسيدو ځاي نشته؟

دي آيت کريمه کې د ظلم نه مراد کفر دي.

همدغه شان هغه څوک چې د غير الله د پاره بندګي وکړيځ، د الله پاک ارشاد دی:

﴿ وَمَن يَدْعُ مَعَ اللَّهِ إِلَٰهًا آخَرَ لَا بُرْهَانَ لَهُ بِهِ فَإِنَّمَا حِسَابُهُ عِندَ رَبِّهِ ۚ إِنَّهُ لَا يُفْلِحُ الْكَافِرُونَ ﴾ [المؤمنون: ١١٧]

او هغه څوك چې له الله سره بل داسې إله بلې چې له هغه سره يدې باندې هيڅ دليل نشته، نو بيشکه همدا خبره ده چې دده حساب دده د رب په نيز دی، بيشکه شان دادې چه کافران بري نه مومي،

برابره خبره ده که دا بندګي خالص د غير الله لپاره وکړې، او يا غير الله واسطه او سفارشي وګرځوي دا ټول په کفر کې داخليږي، د الله پاک ارشاد دی:

﴿ وَيَعْبُدُونَ مِن دُونِ اللَّهِ مَا لَا يَضُرُّهُمْ وَلَا يَنفَعُهُمْ وَيَقُولُونَ هَٰؤُلَاءِ شُفَعَاؤُنَا عِندَ اللَّهِ ۚ قُلْ أَتُنَبِّئُونَ اللَّهَ بِمَا لَا يَعْلَمُ فِي السَّمَاوَاتِ وَلَا فِي الْأَرْضِ ۚ سُبْحَانَهُ وَتَعَالَىٰ عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴾ [يونس: ١٨]

او دوی له الله نه غیر د هغو څیزونو عبادت کوي چې نه دوي ته ضرر رسولي شي او نه دوي ته نفع رسولي شي او دوی وایي: دا د الله په وړاندې زمونږ سفارشیان دي، ته ووایه: ایا تاسو الله په هغه څه خبروئ چې هغه یې نه په اسمانونو کې پیژني او نه یې په ځمکه کې، هغه ډېر پاك دي او ډېر اوچت دي له هغو څیزونو نه چې دوي یې ورسره شریکوي

همدغه شان هغه څوک چې دالله پاک حق مخلوق ته ورکړي لکه په قانون سازي کې د الله پاک حق مخلوق ته ورکول، چې هغوي د خپل ځان لپاره حلال او حرام مقرر کړې، دا هم په کفر کې داخلیږي، ځکه چه په حلالو او حرامو کې د چا تابعداري کول د هغه عبادت دي، لکه څنګه چې الله پاک فرمایلي دي:

﴿إِنِ ٱلۡحُكۡمُ إِلَّا لِلَّهِۚ أَمَرَ أَلَّا تَعۡبُدُوٓاْ إِلَّآ إِيَّاهُۚ﴾ [يوسف: ٤٠]

حکم (فیصلې) یواځې الله ته خاص دي، هغه حکم کړی دي چې تاسو یواځې د هغه عبادت کوئ

همدغه شان هغه څوک چې د غیر الله لپاره د علم غیب عقیده ولري، لکه: ساحران کاهنان وغیره، الله پاک فرمایلي دي:

﴿قُل لَّا يَعۡلَمُ مَن فِي ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلۡأَرۡضِ ٱلۡغَيۡبَ إِلَّا ٱللَّهُۚ﴾ [النمل: ٦٥]

ته (دوی ته) ووایه: هر هغه څوك چې په اسمانونو او ځمکه کیدي په غیبو نه پوهیږي غیر له الله نه

همدغه شان هغه څوک چې د مخلوق باره کې دا عقیده ولري چې دا مخلوق په کائناتو کې تصرف او واک لري او د ژوند او مرګ اختیار لري، د الله پاک ارشاد دی:

﴿أَمۡ جَعَلُواْ لِلَّهِ شُرَكَآءَ خَلَقُواْ كَخَلۡقِهِۦ فَتَشَٰبَهَ ٱلۡخَلۡقُ عَلَيۡهِمۡۚ قُلِ ٱللَّهُ خَٰلِقُ كُلِّ شَيۡءٖ وَهُوَ ٱلۡوَٰحِدُ ٱلۡقَهَّٰرُ﴾ [الرعد: ١٦]

یا دوی د الله لپاره داسې شریکان مقرر کړي دي چې د هغه د پیدا کولو په شان پیدا کول یې کړي دي، بیا په دوی باندې پیدا کول مشتبه شویدي؟ ته ووایه: الله د هر شي پیدا کوونکي دي او هم هغه یو دي، ډېر غالب دي

همدغه شان هغه څوک چې د مؤمنانو پرته د کافرانو سره دوستي کوې د هغوې سره مينه لري او د هغوي سره مرسته او کومک کوې د الله پاک ارشاد دی:

﴿وَمَن يَتَوَلَّهُم مِّنكُمْ فَإِنَّهُۥ مِنْهُمْ﴾ [المائدة: ٥١]

او په تاسو کې چه چا له دوی سره دوستي وکړه، نو يقيناً هغه له همدوي څخه دي.

همدغه شان هغه څوک چه کولی شي د دين اسلام په زده کولو باندي قادر شي او بيا ېخپل اختيار سره د دين اسلام د زده کولو نه مخ وګرځوې دا کافر دي، اګر که په حقيقت کې دي جاهل او ناپوهه هم وي ځکه چې ددي شمير په هغه جاهلانو او ناپوهانو کې کيږې کوم چې کولای شي خپل جهل او ناپوهي لري کړئ ځکه خو الله پاک د مشرکانو باره کې فرمايلي دي:

﴿بَلْ أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْلَمُونَ الْحَقَّ فَهُم مُّعْرِضُونَ﴾ [الانبياء: ٢٤]

بلکې د دوي (کافر) اکثره خلق حق نه پيژني، نو دوي مخ ګروځونکي دي

الله پاک دوي ته جاهلان او ناپوهه ويلي دي ليکن دوي ېخپل اختيار خپل ځانونه جاهلان او ناپوهه ګرځولي دي.

په يو بل مقام کې الله پاک فرمايلي دي:

﴿وَالَّذِينَ كَفَرُوا عَمَّا أُنذِرُوا مُعْرِضُونَ﴾ [الأحقاف: ٣]

او کافران شوي کسان له هغه (قران) نه چې دوي پرې وېرولي شي، مخ ګرځوونکي دي

کله انسان د حق خبره واورئ او بيا دهغې نه اعراض وکړې نو د هغه جهل او ناپوهي بيا هيڅ عذر ندي، داسي ګمراهان په امت کې ډير زيات وي ځکه چې هغوې د حق خبره واوري خو بيا د هغې نه اعراض وکړې او خپل ځان د حق د وضاحت نه ناخبره کړي.

د شرعي او کوني دلائلو نه بي پروائي د ډيرو کافرانو عادت دي، د الله پاک ارشاد دی:

﴿وَكَأَيِّن مِّنْ آيَةٍ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ يَمُرُّونَ عَلَيْهَا وَهُمْ عَنْهَا مُعْرِضُونَ﴾

[يوسف: ١٠٥]

او څومره ډېر دليلونه دي په اسمانونو او ځمکه کې، چه دوي پرې تيرېږي، په داسې حال کې چه دوي له هغو نه مخ اړوونکي وي

په يو بل مقام کې الله پاک فرمايلي دي:

﴿بَلۡ أَتَيۡنَٰهُم بِذِكۡرِهِمۡ فَهُمۡ عَن ذِكۡرِهِم مُّعۡرِضُونَ﴾ [المؤمنون: ٧١]

بلکې مونږ دوي ته ددوي ذکر راوړ، نو دوي له خپل ذکر نه مخ اړوونکي دي

د يو څه پوهې سره د انسانانو خپل منځې حقوق نه ساقطيږې، نو د دومره زيات شرعي اوکوني دلائلو سره به د الله پاک حق څنګه ساقط شي؟

انساني عقل چې کله د الله پاک د قدرت په نښو او دلائلو کې صحيح سوچ او فکر ونه کړئ، نو د دغه نښو او دلائلو نه هيڅ قسم فائده نشي اخستلی اګر که دغه دلائل او نښې ډيرې واضحه او ښکاره او هره ورځ په سترګو ليدل کيږې، د الله پاک ارشاد دی:

﴿وَجَعَلۡنَا ٱلسَّمَآءَ سَقۡفٗا مَّحۡفُوظٗاۖ وَهُمۡ عَنۡ ءَايَٰتِهَا مُعۡرِضُونَ﴾ [الانبياء: ٣٢]

او مونږ اسمان محفوظ چت جوړ کړی دي او دوي (کفار) د هغه (اسمان) له نښو نه مخ ګرځوونکي دي

انسان د خپل ګمان په وجه باندې په دې غلط فهمۍ کې واقع کيږې، چه د حق د تفصيلي معلوماتو نه مخ ګرځول او هغه شاته غورځول به دی د هغه څه نه بچ کړې کوم چه ددې سره د حکم په لحاظ سره پيوسته کيږې.

حق نه د مخ اړولو لاملونه:

د حق نه قبلول او دهغې نه اعراض کول او مخ اړولو لامل او سبب خو يا تکبر او غرور وي، او يا خواهشت پرستي وي، همدا وجه ده چې کله په ده باندې يو مصيبت ، يا ازميښت وغيره راشي نو دده تکبر او غرور او خواهشات ختم شي، بيا ورته حق ډير واضحه ښکاره شي، او حق ته رجوع هم کوئ.

❀❀❀

پنځم فصل

د ایمان تعریف: په ژبه اقرار، په اندامونو عمل او په زړه سره عقیده، دي درې واړو ته ایمان وائي ددې داسي مثال دی لکه د ماښام مونځ چې درې رکعته دی، که چیرته په دې درې رکعتونو کې یو رکعت هم کم شي نو بیا ورته د ماښام مونځ نه ویل کیږي، همدغه شان ایمان هم درې اجزاء (برخې) لري چې په ژبه اقرار، په اندامونو عمل، او په زړه سره تصدیق او عقیده لرل، که چیرته په دې درې واړو کې یو نه وي نو هغې ته شرعي ایمان نه ویل کیږي.

دایمان اجزا (برخې) او دهغې حقیقت (قول عمل، او اعتقاد)

د ایمان اجزاء (برخې) چې اقرار، عمل او عقیده دي، دایمان په دې برخو کې چې یوه برخه نه وي نو إیمان، إیمان شرعي نه پاتي کیږي، ځکه چې اسلامي شریعت په إیمان کې دا درې واړه برخې (په ژبه اقرار، په اندامونو عمل، او په زړه کې عقیده) لازمي ګرځولي دي.

د عقیدې نه دا مراد نده چې دعامو انسانانو سره مرسته او کومک کول او د هغوي سره بغض او حسد نه کول، ځکه چې دې ته دعامو خلکو زړونه میلان کوي، اګر که د الله په وجود او وحدانیت إیمان هم نلري، بلکه د عقیدې نه مراد په زړه سره عقیده او تصدیق او عمل کول دي.

په زړه سره اعتقاد او د هغې وضاحت:

په زړه سره ددې حقیقت تصدیق او یقین کول چې د عبادت او بندګۍ حقدار یواځې الله پاک دی، هیڅ شریک نلري، او محمد صلی الله علیه وسلم د الله پاک بنده او پیغمبر دی، او هغه دین او شریعت چې محمد صلی الله علیه وسلم د الله پاک د خوانه د بشریت د سوکالۍ د پاره راوړی دی هغه حق دی.

په زړه سره عمل او دهغې وضاحت: دزړه عمل د الله پاک او د هغه د پيغمبر او د هغه د دين سره مينه كول، او عبادت او بندګي يواځې په اخلاص سره د الله پاک لپاره كول دي ته د زړه عمل وائي.

د ايمان په اجزاء (برخو) كې وينا يواځې دا نده چې په خبرو كې رشتنوالى، د مور او پلار سره په نرمي خبري او تعامل كول، په نورو خلكو باندي سلام اچول، او هغه چاته لاره ښودل د چانه چې لاره وركه شوي وي، ځكه چې دا كارونه هر څوک خوښوي ترډي چې کافر او ملحد انسان هم دا كارونه خوښوي، بلكه په ايمان كې هغه قول او، وينا معتبره ده كومه چې د محمد صلى الله عليه وسلم شريعت معتبره ګرځولي وې، په ايمان كې تر ټولو لويه وينا هغه د توحيد او رسالت اقرار دي او د الله پاک تسبيح (پاكوالى) بيانول، او د الله پاک كبرياء (لوئي) بيانول دي.

د ايمان په اجزاء (برخو) كې عمل كول يواځې دا ندى چې دنيكۍ كارونه كول لكه د مور او پلار سره احسان كول، او د لارې نه ضرري څيز لرې كول، مسكين او بيوزله ته خوراک وركول د مظلوم مرسته او مدد كول، د ميلمه احترام كول ځكه چې داكارونه هرڅوک ښه ګڼي اګر كه د ايماني دولت نه محروم وي، بلكه په ايمان كې هغه عمل معتبر دي د كوم چې محمد صلى الله عليه وسلم مونږ ته بيان او وضاحت كړي دي، لكه د لمانځه، زكات، روژې، حج وغيره پابندۍ كول.

د نيكۍ هغه كارونه په كومو كې چې ټول اسماني دينونه متفق دي: لكه د عامو خلكو سره همدردي، په خبرو كې رشتيا ويل، د مور او پلار سره احسان كول، بيوزله خلكو ته خوراک وركول، د لارې نه ضرري څيز لرې كول وغيره، دا كارونه چې كله د الله پاک د رضا په خاطر په اخلاص سره وكړې شي نو په دي سره ايمان كې زيادت راځې، خو داسي نده چې ددي كارونو په نه كولو سره بنده د ايمان نه محروميږي، او داسي هم نده چې ددي كارونو په كولو سره هر څوک د ايمان نه برخمن كيږي، بلكه دا كارونه يواځې په دي دلالت كوي، چې دا انسان پخپل اصلي فطرت باندي باقي پاتي دى، او ددي فطرت ندى خراب شوي، داسي فطرت د حق قبلولو ته ډير نيزدي وي، لكه الله پاک فرمائلي دي:

﴿فِطۡرَتَ ٱللَّهِ ٱلَّتِي فَطَرَ ٱلنَّاسَ عَلَيۡهَا﴾ [الروم: ٣٠]

(تاسو لازم ونیسئ) د الله هغه فطرت لره چې په هغه يې خلق پيدا کړي دي

ايمان کې زيادت، نقصان، او زوال هم راځي په طاعت او بندګۍ سره ايمان زياتيږي، او په معصيت او ګناه کولو سره ايمان کميږي، او په کفر او شرک سره ايمان زائله کيږي، او ختميږئ، د الله پاک ارشاد دی:

﴿إِنَّمَا ٱلۡمُؤۡمِنُونَ ٱلَّذِينَ إِذَا ذُكِرَ ٱللَّهُ وَجِلَتۡ قُلُوبُهُمۡ وَإِذَا تُلِيَتۡ عَلَيۡهِمۡ ءَايَٰتُهُۥ زَادَتۡهُمۡ إِيمَٰنٗا وَعَلَىٰ رَبِّهِمۡ يَتَوَكَّلُونَ﴾ [الأنفال:٢]

بيشکه خبره همدا ده چې مؤمنان هغه خلق دي، چه کله الله ياد کړای شي، نو د دوی زړونه ووېرېږي او کله چه دوي ته د هغه (الله) آيتونه تلاوت کړای شي (نو) دغه (آيتونه) دوي ته ايمان ورزيات کړي او خاص پخپل رب باندې دوي توکل کوي

په يو بل مقام کې الله پاک فرمايلي دي:

﴿وَيَزۡدَادَ ٱلَّذِينَ ءَامَنُوٓاْ إِيمَٰنٗا﴾ [المدثر :٣١]

او د هغو کسانو ايمان زيات شي چې ايمان يې راوړی دي.

همدغه شان د الله پاک ارشاد دی:

﴿هُوَ ٱلَّذِيٓ أَنزَلَ ٱلسَّكِينَةَ فِي قُلُوبِ ٱلۡمُؤۡمِنِينَ لِيَزۡدَادُوٓاْ إِيمَٰنٗا مَّعَ إِيمَٰنِهِمۡ﴾ [الفتح :٤]

دغه (الله) هغه ذات دي چه د مؤمنانو په زړونو کې يې سکون (اطمينان) نازل کړ، ددې لپاره چه دوي د خپل (مخکيني) ايمان سره د ايمان په لحاظ نور ورزيات شي

د کفر نه بعد د إيمان د ثبوت لپاره يو څو خبري ضروري دي:

په زړه سره اعتقاد (په زړه سره د توحيد او رسالت تصديق کول، او په زړه سره عمل (د الله پاک او د هغه د رسول سره مينه کول، همدغه شان د هر هغه څه سره مينه کول کوم چه د الله پاک او د هغه د رسول صلى الله عليه وسلم خوښ وي.

د تصديق نه بعد بيا په ژبې سره اقرار كول، او بيا په اندامونو سره عمل كول، دي ته شرعي إيمان وائي.

هغه څوک چې په زړه سره تصديق وكړې او په ژبې سره په اقرار كولو قادر وي خو په ژبه اقرار ونه كړې مؤمن نه دی.

همدغه شان هغه څوک چې په زړه سره تصديق وكړې او په ژبې سره اقرار وكړې، او په عمل كولو باندي قادر وي خوعمل ونه كړې مؤمن نه دی.

او هغه څوک چې په ژبه باندي اقرار او په اندامونو باندي عمل كول غواړې خو نشي كولاي چې اقرار او عمل وكړې دا مؤمن دي، څكه الله پاک فرمايلي دي:

﴿لَا يُكَلِّفُ ٱللَّهُ نَفْسًا إِلَّا وُسْعَهَا﴾ [البقرة:٢٨٦]

او الله هيڅ يو نفس نه مكلف كوي مګر د هغه له وَس سره سم.

يو بل مقام كې الله پاک فرمايلي دي:

﴿لَا يُكَلِّفُ ٱللَّهُ نَفْسًا إِلَّا مَآ ءَاتَىٰهَا﴾ [الطلاق:٧]

الله هيڅ يو نفس نه مكلف كوي مګر هغومره چه ده ته يې وركړې دي

هر كله چې مسلمان د إيمان ضد (منافي) كارونو كې واقع شي نو د هغه ايمان ټول د مينځه ځې، برابره خبره ده چې د ايمان دا منافې كارونه د قول(وينا) سره تعلق لري، يا د عمل سره تعلق لري يا د عقيدې سره تعلق لري، څكه چې صحيح عقيده او عمل او قول همدا دري واړه صحيح ايمان دي، ددي مثال داسي دی لكه د ماښام دري ركعته مونځ كله چې مونځ كونكى د ماښام د لمانځه په يو ركعت كې يو داسي عمل ترسره كړې چې هغه دغه ركعت لره باطل كړې نو په دي سره د دغه مونځ كونكي د ماښام ټول مونځ باطل شو اګر كه دې لمونځ كونكي د ماښام نور دوه ركعته صحيح ادا كړي وي.

دا خبره زمونږ د مخكې خبري سره - چې ايمان په نيک عملونو سره زياتيږې او په ګناهونو سره كه كبيره وي يا صغيره وي كميږې- تكراو نلري لكه څنګه چې لمونځ په يو داسي عمل سره چې د لمونځ منافي وي لمونځ باطليږې خو دا ددي منافي

نه دي چه لمونځ په نیک عمل سره لکه په لمانځه کې خشوع او عاجزۍ کول او اوږد قیام کولو سره د لمانځه اجر او ثواب زیاتیږي، او په ځیني ممنوع کارونو سره د لمانځه اجر او ثواب کمیږي خو لمونځ باطلیږي نه، لکه لمانځه کې بره کتل، یا لاسونه په سجده کې د سپي په څیر زمکې سره جوخت لګول وغیره همدغه شان د ایمان زیادت او کموالی هم دي.

د ایمان ضد او منافې کارونه یواځې هغه کارونه دي کوم چې په شریعت اسلامي کې بیان شوي دي، همدغه شان د لمانځه باطلونکي کارونه یواځې هغه دي کوم چې په شریعت اسلامي کې بیان شوي دي.

شپږم فصل

د الله پاک د أسماء او صفاتو بيان:

الله پاک ځکلي نومونه او صفتونه لري، او د الله جل جلاله په باره کښې هيڅوک د هغه نه زياته پوهه نلري، ددي د وجې نه مونږ د قران او سنت موافق هر هغه څه نفي کوو، کوم چې د هغه د شان سره مناسب نه وي او هغه خپله د خپل ځان نه نفي کړې وي، او هر هغه څه الله پاک لپاره ثابته وو کوم چې د الله پاک د شان سره لائق وي، او هغه د خپل ځان لپاره ثابت کړي وي.

مونږ هغه څه چې د الله پاک د شان سره مناسب نه وي نفي کوو، او په دي نفي کولو کې اجمال کوو، يعني هغه څه نفي کوو، کوم چې په قرآن او سنت کې د هغې نفي راغلي وي.

او هغه څه چې د الله پاک د شان سره لائق وي د الله پاک لپاره ثابته وو، او پدي کښې تفصيل کوو، يعني هغه څه چې په قرآن او سنت کښې د هغې تفصيل راغلي وئ، نو د هغې تفصيل کوو.

مونږ د قرآن او سنت سره سم د الله پاک د نومونو او صفتونو په ثابته ولو کښې د هغې د کيفيت تعيين نه کوو، او نه د هغې د مخلوق سره تشبيه او (يو شان) والى کوو.

او هغه نيمګړتياوي چې د الله پاک نه د هغې تفصيلي نفي راغلي وي مونږ هم د هغې تفصيلي نفي کوو، لکه الله پاک د خپل ځان نه د بچو او ښځې نفي کړيده، د الله پاک ارشاد دی:

﴿أَنَّىٰ يَكُونُ لَهُۥ وَلَدٌ وَلَمۡ تَكُن لَّهُۥ صَٰحِبَةٌ﴾ [الأنعام:١٠١]

د هغه لپاره به اولاد څرنګه وي، حال دا چه د هغه لپاره هيڅ ښځه نشته.

په يو بل مقام کې الله پاک فرمايلي دي:

﴿لَمۡ يَلِدۡ وَلَمۡ يُولَدۡ﴾ [الإخلاص:٣]

نه يې (څوك) زېږولی دي او نه دي (له چا) زېږول شوی دي.

همدغه شان الله پاک د خپل ځان نه د بخل صفت نفي کړي دي او رد يې کړي دي په يهوديانو باندې، ځکه چې هغوې الله پاک ته د بخل نسبت کړی وو.

د الله پاک ارشاد دی:

﴿وَقَالَتِ ٱلۡيَهُودُ يَدُ ٱللَّهِ مَغۡلُولَةٌۚ غُلَّتۡ أَيۡدِيهِمۡ وَلُعِنُواْ بِمَا قَالُواْۘ بَلۡ يَدَاهُ مَبۡسُوطَتَانِ﴾ [المائدة:٦٤]

وويل يهوديانو: د الله لاس تړل شوي دي، د دوی لاسونه دې وتړل شي او د دې وينا په سبب دې په دوی لعنت وشي

په قرآن او سنت کې چې څه ثابت وي مونږ همغه شان په هغې باندې ايمان لرو، لکه قرآن او سنت کې د الله پاک أسماء او صفات راغلي دي، نو مونږ په هغې باندې ايمان لرو او هغه د الله پاک لپاره حقيقتا ثابتوو، او ددې نه زيات تجاوز نکوو، ځکه چې الله پاک هيڅ مثل نلري، د الله پاک ارشاد دی:

﴿لَيۡسَ كَمِثۡلِهِۦ شَيۡءٞۖ وَهُوَ ٱلسَّمِيعُ ٱلۡبَصِيرُ﴾ [الشورى:١١]

د هغه په مثل هيڅ شی نشته او هم دغه (الله) ښه اورېدونکی، ښه ليدونکي دي

مونږ لره جائز ندي چې د الله پاک صفات په مخلوق باندې قياس کړو، ځکه چې په قياس کې فرع او اصل ضروري وي، او الله پاک يواځې تنها دي، هيڅ مثل، فرع، او اصل نلري بلکه الله پاک يواځې تنها بې نيازه او بې حاجته ذات دي، نه د چا نه پيدا دي، او نه تري څوک پيدا دي، او نه هيڅوک د هغه سره همسيال شته.

انساني عقل د فکر او سوچ يوه زريعه ده چې الله پاک دهغې خالق دي، انسان په خپل فکر او سوچ سره چې څه ويني، يا اوري د هغې اندازه لګوئ.

د مثال په توګه انساني عقل د الله پاک د وجود باره کې خبر واوري، حالانکه

دي عقل انساني د الله پاک ذات ليدلی ندی نو د هغې قياس کوئ په نيزدي هغه څه باندي چه ده ليدلي وي، هر انسان عقل د الله پاک باره کې ددي خبر تصور کوئ د هغه څه سره سم چې ده ليدلي وي ددينه مخکې، او د هغې سره يي مثال ورکړې، حالانکه د الله پاک هيڅ مثل او همسيال نشته په هيڅ عقل انساني کې، نو ځکه مونږ د الله پاک په نومونو او صفتونو باندي ايمان لرو، او په دي بهانه باندي د هغې تعطيل (انکار نه کوو) چې ګويا ددي سره د الله پاک لپاره ناکاره مثال لازميږې، کوم مثال چې د انسان په ذهن کې راځې، ددي مثال د نفي کولو لپاره مونږ د الله پاک نومونه او صفتونه نه نفي کوو، چې د قياس باطل په نفي کې واقع شو، او د صحيح خبر په تکذيب کې، بلکه مونږ د الله پاک نه دغه ناکاره مثالونه نفي کوو، کوم چې د عقل انساني د تصور په نتيجه کې ذهن ته راغلي دي، خو د هغه لپاره ټول هغه نومونه او صفتونه ثابته وو، کوم چې هغه د خپل ځان لپاره ثابت کړي دي، او خپل ځانونه وحي إلهي ته تسليمه وو ځکه د الله پاک ارشاد دي:

﴿ يَعۡلَمُ مَا بَيۡنَ أَيۡدِيهِمۡ وَمَا خَلۡفَهُمۡ وَلَا يُحِيطُونَ بِهِۦ عِلۡمٗا ﴾ [طه:١١٠]

دغه (الله) پوهيږي په هر هغه څه چې ددوي په وړاندې دي او په هر هغه څه چې د دوي وروسته دي او دوي د هغه د علم إحاطه نشي کولی

په يو بل مقام کې الله پاک فرمايلي دي:

﴿لَّا تُدۡرِكُهُ ٱلۡأَبۡصَٰرُ وَهُوَ يُدۡرِكُ ٱلۡأَبۡصَٰرَۖ وَهُوَ ٱللَّطِيفُ ٱلۡخَبِيرُ ﴾ [الأنعام:١٠٣]

سترګي د هغه إدراك نشي کولی او هغه د سترګو إدراك کولی شي او هغه ډير باريکبين، ښه خبردار دي.

الله پاک بره د عرش د پاسه دي څنګه چې د هغه د شان سره لائق وي، د الله پاک ارشاد دي:

﴿هُوَ ٱلۡأَوَّلُ وَٱلۡأٓخِرُ وَٱلظَّٰهِرُ وَٱلۡبَاطِنُۖ وَهُوَ بِكُلِّ شَيۡءٍ عَلِيمٌ ٣ هُوَ ٱلَّذِي خَلَقَ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلۡأَرۡضَ فِي سِتَّةِ أَيَّامٖ ثُمَّ ٱسۡتَوَىٰ عَلَى ٱلۡعَرۡشِۚ يَعۡلَمُ مَا يَلِجُ فِي ٱلۡأَرۡضِ وَمَا يَخۡرُجُ مِنۡهَا وَمَا يَنزِلُ مِنَ ٱلسَّمَآءِ وَمَا يَعۡرُجُ فِيهَاۖ وَهُوَ مَعَكُمۡ أَيۡنَ مَا كُنتُمۡۚ وَٱللَّهُ بِمَا تَعۡمَلُونَ بَصِيرٞ ﴾ [الحديد :٣-٤]

همدغه (الله) اول دي (هيڅ شي له هغه نه مخکې نه وو) او آخر دي (له ده نه بعد هيڅ شي نشته) او لوړ دي (په هر شي بره دي) او باطن دي (له ده په وړاندې هيڅ شي پټ ندي) او هغه په هر شي باندې ښه پوه دي

دي هغه ذات دي چې أسمانونه او ځمکه يې په شپږو ورځو کې پيدا کړيدي، بيا دي په عرش باندې برقراره شو، دي عالم دي په هر شي چې په ځمکه کې ننوځي او په هر هغه شي چې له دې نه راوځي او په هر هغه شي چې له أسمانه راکوزيږي او په هر هغه شي چې په ده کې پورته خيژي او دغه (الله د خپل شان سره لايق) له تاسو سره دي، هر چيرې چې تاسو يئ او الله هغو کارونو لره چې تاسو يې کوئ، ښه ليدونکی دي

پدي آيتونو کئ الله پاک د خپل ځان باره کې په عرش باندې استوا (بره والى) ثابت کړی دی چئ د ذات په نسبت سره د عرش د بره دی او د علم په نسبت سره په هر ځاې کئ دی، او د بندګانو سره يي د معيت خبر ورکړی چئ د علم او ليدلو او اوريدلو په نسبت سره د هغوي سره دي. لکه څنګه چئ الله پاک فرمايلي دي:

﴿وَهُوَ مَعَكُمْ أَيْنَ مَا كُنتُمْ﴾ [آل عمران: ٨٥]

او دغه (الله د خپل شان سره لايق) له تاسو سره دي، هر چيرې چې تاسو يئ

پدي لحاظ سره الله پاک د خپلو اولياؤ سره وي د هغوي تاييد، مرسته، او کومک کوئ، لکه څنګه چئ الله پاک موسى او هارون عليهم السلام ته فرمايلي وو

﴿قَالَ لَا تَخَافَا إِنَّنِي مَعَكُمَا أَسْمَعُ وَأَرَىٰ﴾ [طه: ٤٦]

(الله) وويل: تاسو مه ويريږئ، بيشکه زه له تاسو سره يم، زه اورم او زه وينم

الله پاک مشيئت او کامله اراده لري، چئ هر شي ته د هغه مشيئت او اراده شامله ده، هغه څه کيږئ کوم چئ الله پاک وغواړئ، او هغه څه چئ الله پاک يي ونه غواړي نه کيږئ.

مونږ هم د الله پاک لپاره مشيئت او اراده ثابته وو، لکه څنګه چئ الله پاک پخپله د خپل ځان لپاره ثابته کړيده، او په همدي حد توقف (ودريږو) او په دي

کړۍ بي ځايه بحثونه نه کوو، لکه څنګه چې عقل پرست خلک په دي باره کې بې ځايه بحثونه کوي او د ډيرو ناشوني کارونو او تناقضاتو ښکار شي، نو مونږ د الله پاک په صفتونو داسي ايمان لرو، لکه څنګه چې هغه جل جلاله فرمايلي دي:

﴿قَالَ كَذَٰلِكَ ٱللَّهُ يَفۡعَلُ مَا يَشَآءُ﴾ [آل عمران: ٤٠]

هغه وويل: همداسي الله کوي څه چې وغواړي

په يو بل مقام کې الله پاک فرمايلي دي:

﴿وَلَٰكِنَّ ٱللَّهَ يَفۡعَلُ مَا يُرِيدُ﴾ [البقرة: ٢٥٣]

او ليکن الله کوي هغه څه چې اراده يې وکړي.

او الله پاک فرمايلي دي:

﴿ذُو ٱلۡعَرۡشِ ٱلۡمَجِيدُ ١٥ فَعَّالٞ لِّمَا يُرِيدُ﴾ [البروج: ١٥-١٦]

د عرش مالك دي، لوي شان (او عزت) والا دي ډير کوونکي دي هغه څه لره چې دي يې اراده وکړي.

مونږ د الله پاک لپاره هغه نومونه او صفتونه ثابتوو، کوم چې په شرعي نصوصو (قرآن او سنت) سره ثابت وي، او د خپل ځانه په هغې کې بحثونه نه کوو، او مونږ د الله پاک نه هغه څه هم نفي کوو چې انساني عقل هغه عيب ګڼي اګر که په شرعي نصوصو کې نه وي راغلي لکه خفګان، ژړا، ولږه وغيره، دا ټول مونږ د الله پاک نه نفي کوو اګر که په شرعي نصوصو کې ددي يادونه نده شوې.

❁❁❁

اوم (۷) فصل

قران کریم د الله پاک کلام دي، الله پاک ددي په حروفو او آیتونو، اوسورتونو سره حقیقتا تکلم (خبري) کړي دي.

دي باره کې مونږ دا نه وایو، چې دا د یوې بلې معنی عبارت او د هغې نه حکایت دي، بلکه مونږ وایو چې کلام د الله پاک صفت ازلي (همیشه) دي کله چې وغواړئ کلام کوئ د الله پاک ارشاددی:

﴿وَكَلَّمَ ٱللَّهُ مُوسَىٰ تَكۡلِيمٗا ﴾ [النساء : ١٦٤]

او الله له موسی سره خبرې کړي دي، واضحې خبرې

په یو بل مقام کې الله پاک فرمایلي دي:

﴿وَلَمَّا جَآءَ مُوسَىٰ لِمِيقَٰتِنَا وَكَلَّمَهُۥ رَبُّهُۥ﴾ [الاعراف : ١٤٣]

او کله چې موسی زمونږ ټاکلي وخت ته راغي او خپل رب یې ورسره خبرې وکړې

د الله پاک کلام همدغه د هغه وینادہ د الله پاک ارشاد دی:

﴿وَٱللَّهُ يَقُولُ ٱلۡحَقَّ﴾ [الأحزاب: ٤]

او الله حق وایي.

د الله پاک کلام همغه دي کوم چې په سینو د قاریانو کې محفوظ وي، دالله پاک ارشاد دي:

﴿بَلۡ هُوَ ءَايَٰتُۢ بَيِّنَٰتٞ فِي صُدُورِ ٱلَّذِينَ أُوتُواْ ٱلۡعِلۡمَ﴾ [العنكبوت: ٤٩]

بلکې دغه (قران) ښکاره ایتونه دي د هغو خلقو په سینو کې چې هغوي ته علم ورکړی شوی دی او زمونږ له آیتونو نه انکار نکوي مګر ظالمان

د الله پاک کلام همغه دي کوم چې په غوږونو اوريدل کيږي، دالله پاک ارشاد دی:

﴿وَإِنْ أَحَدٌ مِّنَ ٱلْمُشْرِكِينَ ٱسْتَجَارَكَ فَأَجِرْهُ حَتَّىٰ يَسْمَعَ كَلَٰمَ ٱللَّهِ﴾ [التوبة: ٦]

او که په مشرکانو کې يو تن له تا نه امان (پناه) وغواړي، نو هغه ته امان ورکړه تر هغه پورې چې هغه د الله کلام واوري

سره ددينه چې د الله پاک د کلام مبلغ او رسونکي نبي کريم صلى الله عليه وسلم وو، خو په دي سره دا د الله پاک د کلام نه بهر کيږئ نه بلکه کلام د الله پاک دي او رسونکي د هغي د الله رسول صلى الله عليه وسلم دي.

د الله پاک کلام همغه دي کوم چې د قرآن په کرښو کې ليکل شويدي، دالله پاک ارشاد دي:

﴿وَكِتَٰبٍ مَّسْطُورٍ ۝٢ فِى رَقٍّ مَّنشُورٍ﴾ [الطور: ٢-٣]

او په کتاب ليکل شوي په پرانستل شوي پاڼه کې

د الله پاک کلام قرآن کريم الله پاک د خپل ځان سره په لوح محفوظ کې ساتلى دي، د الله پاک ارشاد دی:

﴿بَلْ هُوَ قُرْءَانٌ مَّجِيدٌ ۝٢١ فِى لَوْحٍ مَّحْفُوظٍ﴾ [البروج: ٢١-٢٢]

بلکې دغه د لوي قدر والا قران دي، په لوح محفوظ کې دي

يو بل مقام کې الله پاک فرمايلي دي:

﴿وَإِنَّهُۥ فِىٓ أُمِّ ٱلْكِتَٰبِ لَدَيْنَا لَعَلِىٌّ﴾ [الزخرف: ٤]

او بيشکه دا په أم الكتب (لوح محفوظ) کې زمونږ په نزد خامخا ډير اوچت، ډير حکمت والا دي.

قرآن په پاڼو کې د کتاب په شکل کې ليکلو سره د الله د کلام نه نه وځئ ځکه چې دغه پاڼې او ساېي مخلوق دي خو دا ليکل شوي قرآن د الله پاک کلام دی، د الله پاک ارشاد دی:

﴿وَلَوْ نَزَّلْنَا عَلَيْكَ كِتَٰبًا فِى قِرْطَاسٍ﴾ [الأنعام: ٧]

او که چيرې مونږه په تا باندې په کاغذ کې (ليکلى) کتاب نازل کړ.

پدي آيت کريمه کې الله پاک دوه شيان ذکر کړي دي، يو کتاب چې د الله پاک کلام دي، او بل هغه پاڼي چې دا قرآن په کې ليکل شويدي، هغه پاڼي مخلوق دي.

الله پاک پخپل فرمان إلهي سره ثابته کړې چې قرآن د هغه کلام دي مخلوق ندي، اګر چې قرآن په کومو قلمونو او رنګونو ليکل شوي هغه قلمونه او رنګونه مخلوق دي، د الله پاک ارشاد دی:

﴿وَلَوْ أَنَّمَا فِي ٱلْأَرْضِ مِن شَجَرَةٍ أَقْلَٰمٌ وَٱلْبَحْرُ يَمُدُّهُۥ مِنۢ بَعْدِهِۦ سَبْعَةُ أَبْحُرٍ مَّا نَفِدَتْ كَلِمَٰتُ ٱللَّهِ﴾ [لقمان: ٢٧]

او که په رښتيا سره هره هغه ونه چې په ځمکه کې ده ، قلمونه شي، په داسې حال کې چې (سياهي شي) دغه (محيط) بحر، (بيا) د ده مدد نور اوه (٧) بحرونه وکړي (نو) د الله کلمات به خلاص نشي.

يو بل مقام کې الله پاک فرمايلي دي:

﴿قُل لَّوْ كَانَ ٱلْبَحْرُ مِدَادًا لِّكَلِمَٰتِ رَبِّي لَنَفِدَ ٱلْبَحْرُ قَبْلَ أَن تَنفَدَ كَلِمَٰتُ رَبِّي وَلَوْ جِئْنَا بِمِثْلِهِۦ مَدَدًا﴾ [الكهف: ١٠٩]

ته (دوي ته) ووايه: که سمندر زما د رب د کلماتو لپاره سياهي وي، (نو) سمندر به خامخا خلاص شي، مخکې له دې چې زما د رب کلمات تمام شي، اګر که مونږ د دغه (سمندر) په مثل مدد هم راوړو.

نو د الله پاک ټول کلمات که په قلمونو ليکل شوي وي او که نه وي ټول دالله کلام دي او مخلوق نه دی.

او هرڅوک چې دا عقيده ولري چې د الله پاک کلام مخلوق دي کافر کيږئ، ځکه چې د الله پاک کلام د هغه صفت دي، او الله پاک د خپل کلام او مخلوق په مينځ کې فرق بيان کړيدي. د الله پاک ارشاد دی:

﴿إِنَّ رَبَّكُمُ ٱللَّهُ ٱلَّذِي خَلَقَ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلْأَرْضَ فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ ثُمَّ ٱسْتَوَىٰ عَلَى ٱلْعَرْشِ يُغْشِي ٱلَّيْلَ ٱلنَّهَارَ يَطْلُبُهُۥ حَثِيثًا وَٱلشَّمْسَ وَٱلْقَمَرَ وَٱلنُّجُومَ مُسَخَّرَٰتٍۭ بِأَمْرِهِۦٓ أَلَا لَهُ ٱلْخَلْقُ وَٱلْأَمْرُ تَبَارَكَ ٱللَّهُ رَبُّ ٱلْعَٰلَمِينَ﴾ [الأعراف: ٥٤]

بيشکه ستاسو رب هغه الله دي چې اسمانونه او ځمکه يې په شپږو ورځو

کې پیدا کړیدي، بیا د عرش له پاسه برقراره شو، هغه په شپې سره ورځ پټوي، په دې حال کې چې دا (شپه) هغې (ورځ) لره په تلوار سره طلب کوي او (پیدا کړې یې ده) لمرستر‌ګه، او سپوږمۍ او ستوري، چې د هغه په حکم سره مسخر کړی شوي دي، اګاه شئ! خاص هغه لره دي پیدا کول او حکم کول، ډېر برکت والا دي الله چې رب العلمین دي

په دي آیت کریمه کې الله پاک د خپل مخلوق په مینځ کې چې اسمانونه دي، ځمکه ده، نمر او سپوږمي او ستوري دي، او د خپل أمر په مینځ کې چې د هغه کلام دي هغه کلام چې دا مخلوق يي ورباندي پیدا کړیدي فرق بیان کړیدي:

﴿مُسَخَّرَٰتِۭ بِأَمۡرِهِۦٓ﴾

چې د هغه په حکم سره مسخر کړی شوي دي.

الله پاک د لوستونکو اوازونه پیدا کړیدي هغه داسي چې د لوستونکي لپاره الله پاک شوندې، ژبه، مری، او په هغې کې هواء او په خوله کې لاړي او د ژبي حرکت وغیره پیدا کړي، او ددي خبري سره هیڅ منافات او ټکراو نلري چې لوستونکی چې د قران تلاوت کوئ او کوم چې اوریدلی کیږئ دا د الله تعالی کلام دي، لکه څنګه چې الله پاک فرمایلي دي:

﴿وَقَدۡ كَانَ فَرِيقٞ مِّنۡهُمۡ يَسۡمَعُونَ كَلَٰمَ ٱللَّهِ﴾ [البقرة: ٧٥]

او یقینًا په دوي کې یوه ډله وه چې د الله کلام به یې اوریده

د لوستونکي د تلاوت په مهال چې کوم قرآن اوریدلی کیږئ دا د الله پاک کلام دي مخلوق نه دی، اګر که د قارئ اواز مخلوق دي، لکه ددي وضاحت علماو داسي کړیدي، چې د قارئ اواز د هغه اواز دي مخلوق دي، او د باري سبحانه وتعالی کلام د باري سبحانه وتعالی کلام دي مخلوق ندی.

اتم فصل

شرعي حقيقت په نقل (قرآن او سنت) او عقل انساني سره معلومیږئ، یواځې نقل (قرآن او سنت) بیعقله ته فائده نه ورکوې، همدغه شان یواځې عقل هغه چاته فائده نه ورکوئ څوک چې د نقل (قرآن او سنت) نه محرومه وي.

د شرعي حقیقت معلومولو لپاره نقل (قرآن او سنت) اوعقل انساني دواړه ضروري دي او دي دواړو کې د یو په کمي سره د شرعي حقیقت په معلومولو کې نقصان او کمی راځي.

او که چیرته په ظاهر کې د نقل او عقل په مینځ کې تعارض او ټکراو راغی نو اعتبار به نقل ته ورکولي شي ځکه چې نقل د خالق پروردګار چې د کمال څښتن دي دهغه علم دي، او عقل د انسان چې کمزوری مخلوق دي د هغه علم دی.

عقل انساني د سترګو او نقل إلهي د رڼا مثال لري، نو د تورو شپو په توره تیاره کې انسان ته د هغه سترګې هیڅ فائده نشي ورکولی، همدغه شان انسان ته د هغه عقل د نقل إلهي نه بغیر هیڅ فائده نه ورکوئ.

نو څومره چې رڼا زیاته وي سترګې انسان ته ډیره فائده ورکوئ همدغه شان چې څومره د انسان سره د وحئ الهي رڼا وي همغومره ورته دهغه عقل د وحي إلهي په رڼا کې فائده ورکوئ

او چې کله د انسان سره د هغه عقل او وحي إلهي کامله شي نو دهغه هدایت او بصیرت کامل شي، لکه څنګه چې د انسان لیدل د ورځې په غرمه کې کامل او پوره وي. د الله پاک ارشاد دی:

﴿أَوَمَن كَانَ مَيۡتٗا فَأَحۡيَيۡنَٰهُ وَجَعَلۡنَا لَهُۥ نُورٗا يَمۡشِي بِهِۦ فِي ٱلنَّاسِ كَمَن مَّثَلُهُۥ فِي ٱلظُّلُمَٰتِ﴾ [الأنعام: ١٢٢]

ایا هغه څوك چې مړ وو، بیا مونږ هغه راژوندی کړ او مونږ د هغه لپاره رڼا پیدا کړه چې په هغې سره هغه په خلقو کې ګرځي راګرځي؛ د هغه کس په شان دي چې د هغه حال (داسې وي چې هغه) په تیارو کې دي

انسان بخپل عقل انساني سره په دنیا کې داسې فائدې او ګټې حاصلوي لکه څنګه چې د دنیاوي کارونو په إدراک سره الوتونکي مرغان او ګرځیدونکي حیوانات وغیره هم دغه فائدې حاصلوئ، هغه داسې چې مرغان، حیوانات وغیره د څر لپاره چې یو څه وخوري په یو خاص وخت کې وځي، خپل مینځ کې یو بل سره پیژني، د تګ او راتګ لاره ورته معلومه وي، مرغان خپلې جالې بخپله جوړوي، او حیوانات په پڼ غالي کې راجمع کیږي او خپل دښمنان لیوان وغیره هم پیژنئ وغیره، همدغه شان انسان هم خپل دنیاوي مصالح پیژني بخپل عقل انساني سره خو انسان یواځې په خپل عقل انساني سره په بشپړه توګه د خپل رب معرفت ته لار نشي موندلي، مګر د وحې إلهي په مټ کولای شي چې د خپل رب معرفت حاصل کړئ او هغه ته ځان ورسوي، ځکه چې انسان د وحي إلهي نه پرته په تورو تیارو کې دي، د الله پاک ارشاد دی:

﴿ٱللَّهُ وَلِيُّ ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ يُخۡرِجُهُم مِّنَ ٱلظُّلُمَٰتِ إِلَى ٱلنُّورِۖ وَٱلَّذِينَ كَفَرُوٓاْ أَوۡلِيَآؤُهُمُ ٱلطَّٰغُوتُ يُخۡرِجُونَهُم مِّنَ ٱلنُّورِ إِلَى ٱلظُّلُمَٰتِ﴾ [البقرة : ٢٥٧]

او الله د هغو کسانو دوست دي چې ایمان یې راوړیدي، هغه دوي لره له تیارو نه رڼا ته راوباسي، او هغه کسان چې کفر یې کړیدي؛ د هغوي دوستان شیطانان دي، دغه (شیطانان) دوي لره د رڼا نه تیارو ته وباسي،

الله پاک فرمایلي: ﴿يُخۡرِجُونَهُم﴾ راوباسي دوي لره د تیارو نه ځکه چې دوي د وحي إلهي نه بغیر په تیارو کې دي.

څنګه چې رڼا یوه ده اګر که د هغې انواع مختلف دي، چې یوه نوعه یې اور دي، او بله نوعه یې عام نور، او روښنايي ده همدغه شان وحي إلهي هم یوه ده اګر چې د هغې نوعې مختلفې دي چې یوه نوعه یې د الله کتاب دي او بله نوعه یې د نبي کریم صلی الله علیه سنت دي.

د الله پاک ارشاد دی:

﴿يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوٓاْ أَطِيعُواْ ٱللَّهَ وَأَطِيعُواْ ٱلرَّسُولَ﴾ [النساء: ٥٩]

ای هغو کسانو چې ایمان يې راوړی دي! د الله خبره منئ او د رسول خبره منئ

هغه څوک چې دعوه کوئ او دا وائي چې زه یواځې د عقل په مټ د خپل رب معرفت ته رسیدلی شم، دي د هغه چا په شان دي چې دعوه کوئ او دا وائي چې زه د شپې په توره تیاره کې د خپلو سترګو په مټ د رڼا نه پرته کولي شم چې خپل مقصد ته ورسیږم، نو په حقیقت کې دا دواړه د یو ښکاره حقیقت نه انکار کوې، لومړی بې دينه دي، او دويم د دنیا نه بې برخی دی.

الله پاک خپلې وحي اسماني ته د رڼا نوم اېښی دي ځکه چې پدې سره خلک هدایت او سمې لارې ته رسيږي، د الله پاک ارشاد دی:

﴿فَٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ بِهِۦ وَعَزَّرُوهُ وَنَصَرُوهُ وَٱتَّبَعُواْ ٱلنُّورَ ٱلَّذِيٓ أُنزِلَ مَعَهُۥٓ أُوْلَٰٓئِكَ هُمُ ٱلْمُفْلِحُونَ﴾ [الأعراف: ١٥٧]

نو هغه کسان چې په ده يې ایمان راوړ او دده ادب يې وکړ او د ده مدد يې وکړ او د هغې رڼا پیروي يې وکړه چې له ده سره نازله کړیشویده، همدغه کسان کامیاب دي

د وحي الهي په مټ باندي پیغمبران او د هغوی اتباع په هدایت او سمه لار روان وي.

نو مونږ د الله پاک ټول حکمونو ته غاړه ږدو، او دهغي تصدیق کوو، که مونږ ته د هغي علت او وجه معلومه شي نو یقین ورباندي کوو، او که د حکم شرعي علت او حکمت مونږ ته معلوم نشي، نو مونږ د هغي تصدیق کوو، او ورته تسلمیږو ځکه چې هر يو عقل د هر شي إدراک (معلومول) نشي کولی نو د هغه شیانو إدراک به څنګه وکړي د کوم نه چې ټول عقلونه عاجز وي؟

او هغه څوک چې دعوه کوئ او دا وائي: چې زه په هغه حکم شرعي باندي ایمان او یقین نلرم کوم چې زما د عقل په زور معلوم نشي، په حقیقت کې دا

شخص خپل عقل انساني په وحي إلهي باندي محکي کوئ، خو هر هغه څه چې عقل انساني ورته نه رسيږي په دي دلالت نه کوئ چې دغه ځيز نشته بلکه هغه ځيز موجود وي خو دده د عقل د کمزورئ د وجې نه هغه نشي معلومولی، ځکه چې د عقل يو اخري حد وي چې د هغئ نه اخوا هيڅ کار نشي کولی، لکه څنګه چې د سترګو د ليدلو يو خپل محدود طاقت وي چې دهغي نه اخوا هيڅ نشي ليدلی، همدغه شان د غوږونو د اوريدلو خپل محدود طاقت وي چې د هغي نه اخوا هيڅ نشي اوريدلی، سره د دينه چې د دينه اخوا ډير نور مخلوقات وجود لري، د ميږي لپاره اواز شته خو د انسان غوږونه دا طاقت نلري چې د هغي اواز واوري وغيره، همدغه شان ددي مخلوقاتو په خالي ګاه کئ دننه ډير ستوري وغيره وجود لري خو د انسان سترګې دا طاقت نلري چې هغه وويني.

نهم فصل

شريعت او قانون سازي يواځې د الله پاک حق دي هغه د خپل علم او حکمت سره سم ځيني کارونه حلال او ځيني نور بيا حرام ګرځوي، شريعت إلهي د دين او دنيا دواړو د سمون او اصلاح ذريعه ده، د الله پاک اوامر او نواهي مکلف انسانانو ته په هر ځاي او هره زمانه کې متوجه وي، او د هغه نه پرته هيڅوک د هغه حکمونه نشي لري کولی.

د دين او دنيا په اړوند چې الله پاک هرقسم قانون سازي او حکم جاري کړي وي مونږ په هغې کې هيڅ قسم بدلون نشو کولی، ځکه هغه ټول د الله حکمونه دي برابره خبره ده چې د دين اړوند وي يا د دنيا.

د الله پاک ديني حکمونه: لکه لمونځ، روژه، حج، د الله پاک ذکر، او د مسجدونو جوړول وغيره.

دالله پاک دنياوي حکمونه لکه د بيع (خرخلاو)مسائل د نکاح او طلاقو، او د ميراث وغيره مسائل.

او هرڅوک چې د الله پاک په حکمونو کې تفريق او جداوالي راولي، په داسي طريقه چې ديني حکمونه د الله لپاره او د دنيا اړوند حکمونه د غير الله لپاره ګرځوي کافر کيږي، ځکه چې شريعت او قانون سازي يواځې د الله پاک حق دی، او چې دا حق څوک غير الله ته ورکوي داسي مثال لري لکه چې سجده غير الله ته کوئ، د الله پاک ارشاد دی:

﴿إِنِ ٱلۡحُكۡمُ إِلَّا لِلَّهِۚ أَمَرَ أَلَّا تَعۡبُدُوٓاْ إِلَّآ إِيَّاهُۚ﴾ [يوسف : ٤٠]

حکم يواځې الله ته خاص دی، هغه حکم کړيدي چې تاسو يواځې د هغه عبادت کوئ،

او د همدي په وجه بني اسرائيل کافران شوي وو، د الله پاک ارشاد دي:

﴿ ٱتَّخَذُوٓاْ أَحْبَارَهُمْ وَرُهْبَٰنَهُمْ أَرْبَابًا مِّن دُونِ ٱللَّهِ وَٱلْمَسِيحَ ٱبْنَ مَرْيَمَ وَمَآ أُمِرُوٓاْ إِلَّا لِيَعْبُدُوٓاْ إِلَٰهًا وَٰحِدًا لَّآ إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ سُبْحَٰنَهُۥ عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴾ [التوبة : ٣١]

دوي خپل عالمان او خپل عابدان له الله نه غير خدايان نيولي دي او د مريمې زوى مسيح (يې هم)، حال داچې دوى ته حكم نه وو شوى مګر ددې چې دوي دې د يو حق معبود عبادت كوي چې نشته هيڅ حق معبود مګر همدي دي، هغه پاك دي له هغه څه نه چې دوي يې (ورسره) شريكوي

الله پاک دوي ددي کار په وجه مشرکان وبلل.

الله پاک خپل کتاب نازل کړيدي او هغه شريعت او قانون سازئ خپله کړيده، ځکه چې الله پاک په ټولو حالاتو ښه عالم دي هغه حالات چې مخکي تير شويدي او هغه حالات چې روستو به راځې او هغه حالات چې موجود دي ټول د الله په علم کې راګير دي.

دهغه د علم نه يو شي په دي وجه چې مخکي تير شويدي نشي غايب کيدلي، همدغه شان د الله پاک د علم نه يوشي په دي وجه چې روستو به وجود ته راځې هم نشي غائب کيدلى.

او في الحال د يو کار په کيدلو سره د الله پاک په علم کې زيادت نه راځې ځکه چې الله پاک ته د تيرې شوي زماني او د حال زماني او د راتلونکي زماني حالات يو شان روښانه دي او د هغه په علم کې راګير دي.

او څوک چې دا ګمان کوئ او وايي: چې د الله پاک حکم په هغه زمانه کې چې نازل شوى وو، مناسب وو، او اوس پدي زمانه کې چې خلک کوم قوانين جوړوي ددي زماني سره مناسب دي اګر که د الله پاک د قانون په خلاف کې هم وي داسي ګمان او فکر کول کفر دي، ځکه چې داسي ګمان کونکي پدي عقيده وي چې د انسان ادراک د علم حاضر او غائب په نسبت سره بدليږئ رابدليږئ، نو د هغي حکم هم ددي سره بدليږئ او بيا دا ګمان کوئ چې د الله

پاک علم هم همداسي شان لري، نو انسان خپل علم حاضر د الله پاک په علم غائب چې مخکې زمانه کې د وحي د نزول په وخت وو په هغي مخکي کړې او دا بیشکه کفر او شرک دي، ځکه چې د الله پاک په حاضر او غائب ټولو باندي یو شان کامل او پوره علم لري، د الله پاک ارشاد دی:

﴿عَٰلِمِ ٱلۡغَيۡبِ وَٱلشَّهَٰدَةِ فَتَعَٰلَىٰ عَمَّا يُشۡرِكُونَ﴾ [المؤمنون: ٩٢]

چې په غیبو او ښکاره و عالم دي، نو ډېر اوچت (پاك) دي هغه له هغو څیزونو نه چې دوي يې ورسره شريكوي

د الله پاک علم په پټو او ښکاره څیزونو باندي یو شان برابر وي.

د الله پاک ارشاد دی:

﴿قُلِ ٱللَّهُمَّ فَاطِرَ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلۡأَرۡضِ عَٰلِمَ ٱلۡغَيۡبِ وَٱلشَّهَٰدَةِ أَنتَ تَحۡكُمُ بَيۡنَ عِبَادِكَ فِي مَا كَانُواْ فِيهِ يَخۡتَلِفُونَ﴾ [الزمر: ٤٦]

ته ووايه: ای الله د اسمانونو او ځمكې پیدا كوونكیه، د غیبو او د ښكاره وو عالـمه، ته به د خپلو بنده ګانو په مینځ كې فیصله كوې، په هغو خبرو كې چې دوي به په هغو كې اختلاف كاوه

الله پاک د خپلو ټولو بندګانو په مینځ کې چې حاضر دي او که غائب دي فیصله کوې.

ځوک چې دیني او دنیاوي حکمونو مینځ کې فرق کوې او وایي: چې شرعي او دیني قوانین د الله پاک حق دي او دنیاوي قوانین جوړول د انسانانو حق دي، لکه ځنګه چې د لیبرالي مفکوري والا دا نظریه او عقیده لري دا کفر دي ځکه چې دوي په حقیقت کې په دوه بیلا بیلو قانون سازانو باندي ایمان لري یو قانون ساز الله پاک چې شرعي او دیني قوانین جوړوي او بل قانون ساز انسان چې دنیاوي قوانین جوړوي، او داسي عقیده لرل کفر دی، د الله پاک ارشاد دی:

﴿أَفَتُؤۡمِنُونَ بِبَعۡضِ ٱلۡكِتَٰبِ وَتَكۡفُرُونَ﴾ [البقرة: ٨٥]

ایا نو د کتاب په ځینې (حکمونو) ایمان راوړې او په ځینو یې کافر کیږې؟

او څوک چې د کتاب د يوې برخې نه منکر شو په حقيقت کې د ټول کتاب نه منکر شو.

الله پاک چې په خپل نبي صلی الله عليه وسلم باندې کوم کتاب او رحمت نازل کړېدې په هغې سره الله پاک د خلکو په مينځ کې د فيصلې کولو حکم کړېدې، د الله پاک ارشاد دی:

﴿وَأَنِ ٱحْكُم بَيْنَهُم بِمَآ أَنزَلَ ٱللَّهُ وَلَا تَتَّبِعْ أَهْوَآءَهُمْ وَٱحْذَرْهُمْ أَن يَفْتِنُوكَ عَنۢ بَعْضِ مَآ أَنزَلَ ٱللَّهُ إِلَيْكَ﴾ [المائدة: ٤٩]

او دا چې ته ددوی په مينځ کې فيصله کوه په هغه څه سره چې الله نازل کړېدي او ته ددوي د خواهشاتو پيروي مه کوه او ته له دوي نه محتاط اوسه (هسې نه) چې دوي تا له ځينو (هغه حکمونو) نه واړوي، چې تا ته الله نازل کړي دي.

مراد د حکم نه دلته فيصله کول دي د خپل منځي اختلاف په وخت کې، او مراد د فتنې نه دلته د الله پاک د حکم خلاف کول دي.

په کومو مسائلو کې چې وحي إلهي تفصيل او وضاحت نه وي کړي په هغې کې پوهه مجتهدين کولی شي چې د هغې تفصيل او وضاحت وکړي خو پدې شرط چې د هغوي تفصيل او اجتهاد د الله پاک د ثابت حکم په خلاف کې رانشي.

او هيڅکله به د خلکو حکم او فيصله په إلهي حکم او فيصله باندې نشي مخکې کيدلی، ځکه که چيرته د ولسونو او قومونو فيصله او حکم مخکې وي په إلهي فيصله باندې نو ټول پيغمبران به په حق نه بلکه باطل باندې وی، ځکه چې پيغمبران د داسې ولسونو او قومونو په مينځ کې راغلي دي چې هغوي ټول يا أكثر په باطل باندې راجمع شوی وو.

د الله پاک حکم ته د تسلميدو په خاطر ځيني سلفو علماوو ځيني فرعي مسائل د عقيدې په کتابونو کې ليکلي دي، ځکه چې د هغې نه ځينې ګمراه ډلې انکار کوئ، حالانکه دغه مسائل په شرعي صحيح دلائلو سره ثابت دي، لکه په موزو باندې مسح کول، يا د سفر په دوران په لمانځه کې قصر کول همدغه

شان جهاد د إمام په تابعداري کئ کول. که إمام نیک وي او که فاجر وغیره، دغه ډول مسائل د وخت په تیریدو سره د خواهشت پرستو د خواهشاتو په بنیاد راتازه کیږئ، لکه د ښځو د حجاب او پردي مسئله شوه، مونږ إیمان لرو چئ د ښځو حجاب او پرده عادت نه بلکه عبادت دي، همدغه شان د ښځو او سړو د یو بل سره ګډون حرام دي، همدغه شان د مسلمانانو په خلاف د کفارو سره دوستانه کول حرام دي، مونږ إیمان لرو چئ د لور برخه په میراث کئ د ځوي د برخي د نیمايي برابره ده، د ښځي دیت د سړي د دیت د نیمايي برابر دي، ځکه چئ د مړي دیت د هغه قیمت ندي چئ ترڅو د سړي او د ښځي دیت یو شان شي، بلکه په یوه ښځه باندي ډیر سړي په قصاص کي قتل کیږي چئ کله هغوي دا ښځه قصدا قتل کړي.

دیت د مړي قیمت ندي، بلکه د مړي د خپلوانو د زړه یو دسماله ده، مونږ په دي هم إیمان لرو چئ د واده شوي زنا کار حکم په إسلام کئ په کاڼو باندي د هغه رجم کول دي، او دا د الله پاک په حدودو کئ یو مهم حد دي.

لسم فصل

د ټولو مخلوقاتو د پیدائش نه مخکې الله پاک د هرشي د تقدير اندازه کړېده ، او هر یو مخلوق یې د هغه د تقدیر سره سم پیدا کړیدی د الله پاک ارشاد دي:

﴿وَخَلَقَ كُلَّ شَيْءٍ فَقَدَّرَهُۥ تَقْدِيرًا﴾ [الفرقان : ٢]

نو هغه يې په اندازه کړېدی، اندازه کول.

په یو بل مقام کې الله پاک فرمايلي دي:

﴿إِنَّا كُلَّ شَيْءٍ خَلَقْنَٰهُ بِقَدَرٍ﴾ [القمر : ٤٩]

بشکه مونږ هر شي لره، مونږ هغه په (ازلي) اندازې سره پیدا کړیدی همدغه شان د الله پاک ارشاد دي:

﴿وَكَانَ أَمْرُ ٱللَّهِ قَدَرًا مَّقْدُورًا﴾ [الأحزاب: ٣٨]

او دي د الله أمر، قطعي ټاکل شوې فيصله

الله پاک د هر قسم تقدير كه د خير وي او که د شر اندازه کړې ده، صحیح مسلم کې د عمر رضي الله عنه روایت دي چې نبي کريم صلى الله عليه وسلم ارشاد دی: چې ته إيمان راوړې د خير او شر په تقدير باندي.

د الله پاک علم د تقدير لپاره لازم دی ځکه چې د مخلوقاتو د تقدير اندازه يواځې هغه ذات کولی شي، چې پدي ټولو مخلوقاتو علم ولري، او ددې مخلوقاتو تفصيلي علم او د هغې ابتداء او انتهاء وغيره يواځې د الله پاک په علم کې راګير دي.

د الله پاک ارشاد دی:

﴿لِتَعْلَمُوٓاْ أَنَّ ٱللَّهَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ وَأَنَّ ٱللَّهَ قَدْ أَحَاطَ بِكُلِّ شَيْءٍ عِلْمًۢا﴾ [الطلاق : ١٢]

ددې لپاره چې تاسو پوه شئ چې يقيناً الله په هر شي باندې ښه قادر دی او دا چې يقيناً الله د علم په لحاظ هر شی راګير کړيدی

په يو بل مقام کې د الله پاک ارشاد دی:

﴿أَلَا يَعۡلَمُ مَنۡ خَلَقَ وَهُوَ ٱللَّطِيفُ ٱلۡخَبِيرُ﴾ [الملك : ١٤]

ايا هغه ذات به نه پوهيږي چې يې (هر څه) پيدا کړيدي (ولې نه!) او هم دی ډېر باريکبين، ښه خبردار دی

څوک چې د الله پاک د تقدير نه منکر شو، په حقيقت کې دی د الله پاک د علم نه منکر دی، او څوک چې د الله پاک د علم نه منکر شو په حقيقت کې هغه د الله پاک د تقدير نه منکر دی، ځکه چې د الله پاک علم او د هغه تقدير د يو بل سره لازم او ملزوم دي.

د ټولو مخلوقاتو تقدير د الله پاک سره په کتاب کې ليکل شويدي، د الله پاک ارشاد دی:

﴿مَّا فَرَّطۡنَا فِي ٱلۡكِتَٰبِ مِن شَيۡءٖ﴾ [الأنعام: ٣٨]

مونږ په کتاب کې هيڅ شی ندی پريښی.

په يو بل مقام کې الله پاک فرمايلي دي:

﴿وَكُلَّ شَيۡءٍ أَحۡصَيۡنَٰهُ فِيٓ إِمَامٖ مُّبِينٖ﴾ [يس: ١٢]

او هر شی، مونږ هغه په ښکاره أصل (لوح محفوظ) کې درج کړيدی.

د الله پاک مخلوقات په دوه قسمه دي:

- هغه تابع او بيواکه مخلوق، چې اختيار نلري، لکه ستوري نمر سپوږمي وغيره.
- بل قسم واکداره مخلوق چې مشيئت او إراده لري، لکه انسانان، پيريان، فرشتي، دوی الله پاک بې اختياره ندي روان کړي چې هيڅ اختيار او واک نلري تردې چې ګناه تري هم بې اختياره کيږئ او بيا ورته الله پاک ددې ګناه په بدله کې

سزا ورکوئ بلکه دوي ته الله پاک اختيار ورکړی دي، او دوي ټول کارونه پخپل اختيار سره کوي، خو دوي پخپل اختيار کې خپلواکه ندي، چې د الله پاک سره شريکان شي په مشيئت او إراده کې، بلکه ددوي مشيئت او إراده د الله پاک د مشيئت او ارادې تابع ده، د الله پاک ارشاد دی:

﴿إِنۡ هُوَ إِلَّا ذِكۡرٞ لِّلۡعَٰلَمِينَ ٢٧ لِمَن شَآءَ مِنكُمۡ أَن يَسۡتَقِيمَ ٢٨ وَمَا تَشَآءُونَ إِلَّآ أَن يَشَآءَ ٱللَّهُ رَبُّ ٱلۡعَٰلَمِينَ﴾ [التكوير: ٢٧-٢٩]

نه دي دا (قران) مګر د عالمونو لپاره نصيحت (او پند) د هغه چا لپاره چې په تاسو کې غواړې چې دي نيغ برابر شي او تاسو د (د سمې لارې) إراده نشئ کولی مګر دا چې الله رب العلمين يې إراده وکړي

الله پاک د بندګانو او د هغوي د افعالو (کارونو) خالق دي د الله پاک ارشاد دي:

﴿قَالَ أَتَعۡبُدُونَ مَا تَنۡحِتُونَ ٩٥ وَٱللَّهُ خَلَقَكُمۡ وَمَا تَعۡمَلُونَ﴾ [الصافات: ٩٥-٩٦]

ده وويل: ايا تاسو د هغه څه عبادت کوئ چې تاسو يې (پخپله) تراشئ حال دا چې الله تاسو او هغه عملونه چې تاسو يې کوئ، پيدا کړيدي

الله پاک أسباب پيدا کړي او په هغې کې يې اثر اچولی او هغه يې اسباب ګرځولي دي، همدغه شان په دې اسبابو باندې يې څه نور کارونه ګرځولي چې هغې ته مسببات وائي يعني ددې اسبابو په وجه باندې ترسره شوي کارونه دا ټول د الله پاک د پراخه علم تقاضا ده، ددې لپاره چې په ډېر حکمت سره ددې مخلوقاتو د چلولو لپاره يو نظام او لاره برابره کړې.

عقل انساني لپاره جائز نه دي چې پدې بهانه چې د تقدير إلهي حکمتونه ورته نه معلوميږي د تقدير إلهي نه انکار وکړئ.

ځکه چې ډېر داسې حکمتونه شته چې عقل انساني د هغې د ادراک نه عاجزه دي، او د هغې وجه دا ده چې عقل انساني د يو لوښي مثال لري، او دغه حکمتونه د بحر مثال لري نو که په يو لوښي باندې بحر راواوړې نو لوښي به د خپل ځان سره په چپو کې ځکه چې هيڅکله دا بحر په دغه لوښي کې پوره نه رازئ.

او ځيني حکمتونه داسي هم شته چې په هغې کې اوږده سوچونه کول عقل انساني حيرانوي، ددي مثال د ورځې په غرمه کې د نمر سترګې ته کتل دي، نو څوک چې د ورځې په غرمه کې د نمر سترګې ته ګوري نو هيڅکله به د هغې حقيقت معلوم نه کړې بلکه دده سترګي به خوږې او شمکوري شي.

يولسم فصل

مرګ حق دي لکه ځنګه چې د الله پاک فرمان دي:

﴿كُلُّ مَنۡ عَلَيۡهَا فَانٖ ۝٢٦ وَيَبۡقَىٰ وَجۡهُ رَبِّكَ ذُو ٱلۡجَلَٰلِ وَٱلۡإِكۡرَامِ﴾ [الرحمن: ٢٦-٢٧]

هر هغه څوك چې په دې (ځمكې) باندې دي؛ فاني كيدونكي دي، او باقي به پاتې شي ستا د رب مخ (ذات) چې د جلال او د عزت خاوند دي.

د قرآن او سنت په رڼا کې د مرګ نه وروستو حالاتو باندي لکه په قبر کې سؤال او جواب، او د قبر نعمتونه، او عذابونه وغيره باندي إيمان راوړل لازم دي.

د مرګ نه بعد بيرته دوباره ژوندون باندي إيمان لرل واجب دي: د الله پاک ارشاد دی:

﴿وَنُفِخَ فِي ٱلصُّورِ فَإِذَا هُم مِّنَ ٱلۡأَجۡدَاثِ إِلَىٰ رَبِّهِمۡ يَنسِلُونَ﴾ [يس: ٥١]

او په شپيلۍ کې به پوکي وکړې شي، نو ناڅاپه به دوي له قبرونو نه د خپل رب په طرف منډې وهي

او پدي کې شک کونکي کافر دي، د الله پاک ارشاد دي:

﴿وَأَمَّا ٱلَّذِينَ كَفَرُوٓاْ أَفَلَمۡ تَكُنۡ ءَايَٰتِي تُتۡلَىٰ عَلَيۡكُمۡ فَٱسۡتَكۡبَرۡتُمۡ وَكُنتُمۡ قَوۡمٗا مُّجۡرِمِينَ ۝٣١ وَإِذَا قِيلَ إِنَّ وَعۡدَ ٱللَّهِ حَقّٞ وَٱلسَّاعَةُ لَا رَيۡبَ فِيهَا قُلۡتُم مَّا نَدۡرِي مَا ٱلسَّاعَةُ إِن نَّظُنُّ إِلَّا ظَنّٗا وَمَا نَحۡنُ بِمُسۡتَيۡقِنِينَ﴾ [الجاثية: ٣١-٣٢]

او پاتې شو هغه كسان چې كافران شويدي (نو دوى ته به وويل شي) : ايا نو تاسو ته زما آيتونه نه لوستل كيدل، بيا تاسو تكبر وكړ او تاسو مجرمان خلق وئ او كله چې به (تاسو ته) وويل شو چې بيشكه د الله وعده حقه ده او قيامت (چې دى) په ده كې هيڅ شك نشته، تاسو به ويل: مونږ نه پوهيږو قيامت څه شى دى؟ مونږ خو بس يو ګمان كوو، ګمان كول او مونږ له سره يقين كوونكي نه يو

د آخرت د ورځي نه منکر هم کافر دي، د الله پاک ارشاد دي:

﴿بَلۡ كَذَّبُواْ بِٱلسَّاعَةِۖ وَأَعۡتَدۡنَا لِمَن كَذَّبَ بِٱلسَّاعَةِ سَعِيرًا﴾ [الفرقان: ١١]

بلکې دوي د قيامت تکذيب وکړ او مونږ د هغه چا لپاره چې د قيامت تکذيب کوي؛ لمبې وهونکی اور تيار کړيدي

د قيامت د ورځې په حساب باندي إيمان لرل واجب دي.

د الله پاک ارشاد دی:

﴿وَنَضَعُ ٱلۡمَوَٰزِينَ ٱلۡقِسۡطَ لِيَوۡمِ ٱلۡقِيَٰمَةِ فَلَا تُظۡلَمُ نَفۡسٞ شَيۡـٔٗاۖ وَإِن كَانَ مِثۡقَالَ حَبَّةٖ مِّنۡ خَرۡدَلٍ أَتَيۡنَا بِهَاۗ وَكَفَىٰ بِنَا حَٰسِبِينَ﴾ [الأنبياء: ٤٧]

او د قيامت په ورځ به مونږ ډېر د انصاف تلې کيږدو، نو په هيڅ نفس باندې به هيڅ شی ظلم ونه کړي شي او که دا (عمل) د اوري د دانې په وزن وي مونږ به هغه راوړو او هم مونږ حساب کوونکي بس يو

د آخرت په ورځې په سزا او جزا په جنت او دوزخ باندي إيمان لرل واجب دي، د الله پاک ارشاد دی:

﴿فَأَمَّا ٱلَّذِينَ شَقُواْ فَفِي ٱلنَّارِ لَهُمۡ فِيهَا زَفِيرٞ وَشَهِيقٌ﴾ [هود: ١٠٦]

نو هر چې هغه کسان دي چې بدبخته شويدي نو (د جهنم) په اورکې به ددوي لپاره په هغه کې (د خره په شان) سختې اوچتې رمبارې او ټيټې نرمې رمبارې وي

په يو بل مقام کې الله پاک فرمايلي دي:

﴿وَأَمَّا ٱلَّذِينَ سُعِدُواْ فَفِي ٱلۡجَنَّةِ﴾ [هود: ١٠٨]

او پاتې شو هغه کسان چې نيکبخته شوي دي، نو په جنت کې به وي

کافران به په دوزخ کې وي او مؤمنان به په جنت کې وي، د الله پاک ارشاد دی:

﴿فَأَمَّا ٱلَّذِينَ كَفَرُواْ فَأُعَذِّبُهُمۡ عَذَابٗا شَدِيدٗا فِي ٱلدُّنۡيَا وَٱلۡأٓخِرَةِ وَمَا لَهُم مِّن نَّٰصِرِينَ ٥٦ وَأَمَّا ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ وَعَمِلُواْ ٱلصَّٰلِحَٰتِ فَيُوَفِّيهِمۡ أُجُورَهُمۡۗ وَٱللَّهُ لَا يُحِبُّ ٱلظَّٰلِمِينَ﴾ [آل عمران: ٥٦-٥٧]

پس هر چې هغه کسان دي چا چې کفر کړيدي، نو هغوی ته به زه په دنيا او آخرت کې ډېر سخت عذاب ورکوم او ددوی لپاره به هيڅوك مدد کوونکي نه وي پاتې شو هغه کسان چا چې إيمان راوړيدي او نيك عملونه يې کړيدي، نو هغوي ته به (الله) د هغوی أجر پوره ورکړي او الله له ظالمانو سره مينه نه کوي

د قرآن او سنت نه چئ د آخرت باره کې کوم کارونه ثابت شوي وي په هغې إيمان لرل واجب دي، لکه پل د صراط، تله د ميزان د نبي کريم صلى الله حوض، او د نیک او بد عملونو عملنامې وغيره په دې ټولو باندې إيمان لرل واجب دي.

❀❀❀

دولسم فصل

د مسلمانانو په جماعت کېٔ اوسیدل واجب دي، او د إمام پرته د مسلمانانو د جماعت تصور نشي کيدلی.

د الله پاک د إطاعت په رڼاکېٔ د مسلمانانو د إمام پیروي کول لازم دي، د الله پاک ارشاد دی:

﴿يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوٓاْ أَطِيعُواْ ٱللَّهَ وَأَطِيعُواْ ٱلرَّسُولَ وَأُوْلِي ٱلۡأَمۡرِ مِنكُمۡ﴾ [النساء:٥٩]

ای هغو کسانو چې إیمان يې راوړيدي! د الله خبره منئ او د رسول خبره منئ او د خپلو د أمر د خاوندانو، يعني د مسلمانانو نه (ولاة الأمر).

کافر هيڅکله د مسلمانانو إمام نشي جوړيدلی او نه د کافر سره بيعت صحيح کيږئ، او نه په مسلمانانو باندي د هغه پيروي واجب ده، مګر په هغه أمورو کېٔ به يې خبره مني چېٔ په هغي کېٔ د عامو خلکو د دنيا زندګي ډاډمنه کيږي.

او که چيري حکمران (بادشاه) عالم نوي نو پکار ده چېٔ د دين پوهه (عالم) حکمران مقررشي، چېٔ ترڅو د دين او دنيا دواړو چاري سمي په مخ رواني شي، د الله پاک ارشاد دی:

﴿وَإِذَا جَآءَهُمۡ أَمۡرٞ مِّنَ ٱلۡأَمۡنِ أَوِ ٱلۡخَوۡفِ أَذَاعُواْ بِهِۦۖ وَلَوۡ رَدُّوهُ إِلَى ٱلرَّسُولِ وَإِلَىٰٓ أُوْلِي ٱلۡأَمۡرِ مِنۡهُمۡ لَعَلِمَهُ ٱلَّذِينَ يَسۡتَنۢبِطُونَهُۥ مِنۡهُمۡ﴾ [النساء: ٨٣]

او کله چې دوي ته د أمن، يا ويرې څه خبره راشي، دوي هغه خوره (نشر) کړي او که چيرې دوی هغه رسول ته او خپلو د کار خاوندانو (حاکمانو) ته رسولې وَی، (نو) خامخا به دوي کې به هغو کسانو دا (خبره) معلومه کړې وَی، څوك چې ددې استنباط او راوېستنه کوي

استنباط د أحکامو او احوالو نشي کولی مګر عالم.

د اسلامي حكمران (بادشاه) په خلاف خروج او بغاوت كول او د هغه سره د هغه په حكم كې جګړه كول رواه ندي، او دهغه په ظلم او جفا باندي به ترهغه وخت پوري صبر كولی شي چې ترڅو يي د ښكاره او واضح كفر ارتكاب نوي كړی، لكه څنګه چې په صحيحينو كې د أم سلمه رضي الله عنها نه روايت دي، چې نبي كريم صلى الله عليه وسلم فرمايلي دي:

«إِنَّهُ يُسْتَعْمَلُ عَلَيْكُمْ أُمَرَاءُ، فَتَعْرِفُونَ وَتُنْكِرُونَ فَمَنْ كَرِهَ فَقَدْ بَرِئَ، وَمَنْ أَنْكَرَ فَقَدْ سَلِمَ، وَلَكِنْ مَنْ رَضِيَ وَتَابَعَ»، قَالُوا: يَا رَسُولَ اللهِ، أَلَا نُقَاتِلُهُمْ؟ قَالَ: «لَا، مَا صَلَّوْا»

په تاسو باندي به داسي حكمرانان مقرر شي چې معروف (نيک كارونه) او منكر د شريعت خلاف كارونه به كوئ، چا چې دغه منكر كارونه ناخوښ وګڼل ،او ددغي نه يي انكار وكړ نو د ګناه نه بچ شو، ليكن څوک چې په دغه منكراتو باندي راضي شو او د هغي تابع شو نو ګناه ګار شو، صحابه كرامو عرض وكړ چې أي د الله رسوله مونږ د دغسي حكمرانانو سره قتال وكړو؟ نبي كريم صلى الله وفرمايل: نه ! قتال ورسره مكوئ ترڅو چې دوي مونځونه كوئ.

د خير خواهي په بنياد به دوي ته نصحيت كولي شي ترڅو شر د مينځه لاړ شي او يا كم شي، صحيح مسلم كې د تميم داري رضي الله عنه نه روايت دي چې نبي كريم صلى الله عليه وسلم فرمايلي دي:

«الدِّينُ النَّصِيحَةُ» قُلْنَا: لِمَنْ؟ قَالَ: «لِلَّهِ وَلِكِتَابِهِ وَلِرَسُولِهِ وَلِأَئِمَّةِ الْمُسْلِمِينَ وَعَامَّتِهِمْ»

دين د خير خواهئ نوم دي، مونږ وويل: د چا لپاره؟ نبي كريم صلى الله عليه وسلم وفرمايل: د الله پاک لپاره، او د هغه د كتاب لپاره، او د هغه د رسول لپاره، او د اسلامي حكمرانانو لپاره، او د عامو مسلمانانو لپاره.

د حكمرانانو پټ رازونه ښكاره كول او دهغوي رسوا كول، او عامو خلكو ته د هغوي عيبونه بيانول جواز نلري، بلكه دي باره كې هغوي ته يواځې نصيحت كول پكار دي.

خو کله چې حکمران یو داسي کار مشروع او جائز کړي چې په دین اسلام کې هغه منکر وي، نو که چیرته هغه ته یواځې نصحیت فائده ورکوله او پدي سره هغه د دغه منکر نه توبه ویستله، نو یواځې به ورته نصیحت وکړی شي، او که نصیحت فائده نه ورکوله بلکه هغه په خپل منکر باندي ولاړ وو، نو بیا واجب ده چې د هغه دا منکر عامو خلکو ته بیان کړیشي، ځکه چې دا د هغوي لپاره نصیحت او خیر خواهي ده ددي لپاره چې دین او دیني أحکام بدل نشي، او دا د همدي حدیث غوښتنه ده:

«لِلَّهِ وَلِكِتَابِهِ وَلِرَسُولِهِ وَلأَئِمَّةِ الْمُسْلِمِينَ وَعَامَّتِهِمْ»

د الله پاک لپاره، او د هغه د کتاب لپاره، او د هغه د رسول لپاره،او د اسلامي حکمرانانو لپاره، او دعامو مسلمانانو لپاره.

او دا نصیحت او خیر خواهي ددوي حق دي او د بل هر چا د حق نه مخکي دي.

عالم به د عامو خلکو او د هغوي د دنیاوي مصالحو(ګټو) نه مخ نه اړوي او نه به د زهد په بهانه د هغوي نه جدا کیږئ، ځکه د عالم غوره زهد هغه دي چې د هغه د خپل ځان په باره کې وي، او د عامو خلکو په باره کې د عالم زهد د ستاینې وړ ندي، بلکه په عالم باندي د یو مظلوم مرسته او مدد کول واجب دي، اګرکه د هغه مظلوم حق د یو درهم برابر وي، او د فقیر او مسکین لپاره به د خوراک بندوبست کوي اګر که د یوي کجوري په اندازه وي، ځکه چې عالم د یو والي (مشر) حیثیت لري او د خلکو دنیاوي مصالحو ته پاملرنه د هغوي د دیني اصلاح لپاره دروازه ده، ځکه خو به نبي کریم صلی الله علیه و سلم د خپل ځان باره کې د دنیا د خزانو پرواه نه کوله خو دکمزورو خلکو لکه بریره وغیره دوي سره به یې د لږو دینارو د حاصلولو لپاره مرسته او مدد کولو او په دي باره کې به یې خلکو ته ترغیب هم ورکولو.

❀❀❀

دریارلسم فصل

د الله په لاره کې جهاد کول به د قیامت پورې جاري او روان وي، او ترڅو پورې چې قرآن حکیم په مخ د ځمکې موجود وي ترهغه پورې به د جهاد حکم منسوخ نشي، لکه څنګه چې په صحیح مسلم کې د جابر رضي الله عنه روایت دی:

«لا تَزَالُ طَائِفَةٌ مِنْ أُمَّتِي يُقَاتِلُونَ عَلَى الْحَقِّ ظَاهِرِينَ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ»

زما په أمت کې به یوه ډله همیشه په حق او د حق لپاره جنګیږي او ترقیامت پورې به غالبه وي.

په داسي جهاد کې چې په هغي کې مسلمانان د خپل دین ابرو او عزت نه دفاع کوي د إمام إجازت ورکول او د جهاد لپاره نیت کول شرط ندی، بلکه په دوي واجب ده چې د خپل طاقت برابر د خپل دین عزت نه دفاع وکړي، لکه څنګه چې په حدیث کې راغلي دي:

«مَنْ قُتِلَ دُونَ مَالِهِ فَهُوَ شَهِيدٌ، وَمَنْ قُتِلَ دُونَ أَهْلِهِ، أَوْ دُونَ دَمِهِ، أَوْ دُونَ دِينِهِ فَهُوَ شَهِيدٌ»

څوک چې د خپل مال په دفاع کې مړ شي شهيد دي، او څوک چې د خپل أهل او بچو په دفاع کې مړ شو شهید دي، څوک چې د خپل ځان په دفاع کې مړ شو شهید دي، څوک چې د خپل دین په دفاع کې مړ شو شهید دي.

دا حدیث په صحیح بخاري او صحیح مسلم کې مختصر ذکر شویدي.

د انسان په نفس، ابرو او عزت، باندي حمله کونکي په ضد جهاد کول واجب دي، برابره خبره ده: چې دا حمله کونکی کافر او مشرک وي، او که مسلمان وي، لکه څنګه چې په نسائي کې د قابوس د پلار مخارق نه روایت دی:

جَاءَ رَجُلٌ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَقَالَ: الرَّجُل يَأْتِينِي فَيُرِيدُ مَالِي، قَالَ: «ذَكِّرْهُ بِاللَّهِ» قَالَ: فَإِنْ لَمْ يَذَّكَّرْ؟ قَالَ: «فَاسْتَعِنْ عَلَيْهِ مَنْ حَوْلَكَ مِنَ الْمُسْلِمِينَ» قَالَ: فَإِنْ لَمْ يَكُنْ حَوْلِي أَحَدٌ مِنَ الْمُسْلِمِينَ؟ قَالَ: «فَاسْتَعِنْ عَلَيْهِ بِالسُّلْطَانِ» قَالَ: فَإِنْ نَأَىالسُّلْطَانُ عَنِّي؟ قَالَ: «قَاتِلْ دُونَ مَالِكَ حَتَّى تَكُونَ مِنْ شُهَدَاءِ الْآخِرَةِ، أَوْ تَمْنَعَ مَالَكَ»

يو كس د نبي كريم صلى الله عليه وسلم په خدمت كې حاضر شو او عرض يې وكړو چې اي د الله رسوله كه يو كس راشي او زمانه زما مال اخلي نو په دغه وخت كې زه بايد څه وكړم؟

نبي كريم صلى الله عليه وسلم ورته وفرمايل: د الله نه ورته ويره وركړه. هغه كس وويل: كه هغه زما نصيحت قبول نه كړئ؟ نبي كريم صلى الله عليه وسلم ورته وفرمايل: چې د هغه مسلمانانو نه مرسته وغواړه كوم چې ستا خواته وي. هغه كس وويل كه مسلمانان زما خواته نه وي؟ نبي كريم صلى الله عليه وسلم ورته وفرمايل: د بادشاه نه مرسته او مدد وغواړه. هغه كس ورته وويل: كه بادشاه زما دمرستي نه انكار وكړي، نبي كريم صلى الله عليه وسلم ورته وفرمايل: چې د خپل مال د حفاظت لپاره ورسره وجنګيږه چې د خپل مال ساتنه وكړئ او كه مړ شوي نو په آخرت كې به د شهيدانو په ټولګي كې شمير شي.

او هغه جهاد چې په هغي كې (طلب) د الله د دين اوچتوالى مقصد وي په هغي كې دا نيت كول چې د الله پاك دين غالبه شي، واجب دي، لكه څنګه چې په صحيح بخاري، او صحيح مسلم كې د أبو موسى الاشعرى رضي الله عنه روايت دي، چې يو بانډچي راغي او نبي كريم صلى الله عليه وسلم ته يي وويل:

«يَا رَسُولَ الله، الرَّجُلُ يُقَاتِلُ لِلْمَغْنَمِ، وَالرَّجُلُ يُقَاتِلُ لِيُذْكَرَ، وَالرَّجُلُ يُقَاتِلُ لِيُرَى مَكَانُهُ، فَمَنْ فِي سَبِيلِ الله؟ فَقَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَنْ قَاتَلَ لِتَكُونَ كَلِمَةُ اللهِ أَعْلَى، فَهُوَ فِي سَبِيلِ اللهِ»

اى د الله پيغمبره يو كس د غنيمت دپاره جنګيږي، بل ددي لپاره جنګيږي، چې صفتونه يي وشي، او بل ددي لپاره جنګيږي چې مرتبه يي وچته شي، په دوي كې كوم يو د الله د لاري مجاهد دى؟

نبي كريم صلى الله عليه وسلم وفرمايل: څوک چې د الله د دين د سر لوړې په خاطر جنګيږي هغه د الله د لارې مجاهد دی.

او په دې ډول جهاد کې د إمام اطاعت او تابعداري هم واجب ده، لکه څنګه چې په صحيح بخاري او صحيح مسلم کې د أبو هريره رضي الله عنه نه روايت دی، چې نبي کريم صلى الله عليه وسلم فرمايلي دي:

«مَنْ أَطَاعَنِي فَقَدْ أَطَاعَ اللَّهَ، وَمَنْ عَصَانِي فَقَدْ عَصَى اللَّهَ، وَمَنْ أَطَاعَ أَمِيرِي فَقَدْ أَطَاعَنِي، وَمَنْ عَصَى أَمِيرِي فَقَدْ عَصَانِي»

چاچې زما اطاعت وکړ، نو هغه د الله پاک اطاعت وکړ، او چا چې زما نافرماني وکړه، هغه د الله پاک نافرماني وکړه، او چاچې زما د مقرر شوي أمير تابعداري وکړه هغه زما تابعداري وکړه، او چاچې زما د أمير نافرماني وکړه هغه زما نافرماني وکړه.

څوارلسم فصل

په ټولو خلکو کې د پیغمبرانو نه بعد غوره خلک د محمد صلی الله علیه وسلم ملګري دي، د دوي فضیلت په وحي إلهي سره ثابت دي، د الله پاک ارشاد دي:

﴿مُّحَمَّدٌ رَّسُولُ ٱللَّهِۚ وَٱلَّذِينَ مَعَهُۥٓ أَشِدَّآءُ عَلَى ٱلۡكُفَّارِ رُحَمَآءُ بَيۡنَهُمۡۖ تَرَىٰهُمۡ رُكَّعٗا سُجَّدٗا يَبۡتَغُونَ فَضۡلٗا مِّنَ ٱللَّهِ وَرِضۡوَٰنٗاۖ﴾ [الفتح: ٢٩]

محمد د الله رسول دی او هغه کسان چې له ده سره دي، په کافرانو باندې ډېر سخت دي، پخپل مينځ کې ډېر مهرباني کوونکي دي.، ته به دوی وینې چې رکوع کوونکي، سجده کوونکي دي، له الله نه فضل او رضامندي غواړي

او څنګه چې پیغمبران **پخپل** مینځ کې د جدا جدا فضیلتونو خاوندان دي، همدغه شان صحابه کرام هم پخپل مینځ کې د جدا جدا فضیلتونو خاوندان دي، او په پیغمبرانو کې د کمي درجي والا پیغمبر د ټولو صحابه کرامو نه غوره دي. همدغه شان په صحابه کرامو کې د کمي درجي والا صحابي د ټولو تابعینو نه غوره دی.

غوره صحابه کرام هغه دي چې د اسلام دین قبلولو ته ورمخکې شویدي او په نبي کریم صلی الله علیه وسلم باندې په داسې وخت کې ایمان راوړی دی چې د ضعف او کمزورۍ وخت وو، دوی د هغه چانه غوره دي چې په نبي کریم صلی الله علیه وسلم باندې ایمان راوړو، خو داسې وخت وو، چې اسلام غالبه وو، لکه هغه خوک چې د مکې د فتحې نه يې مخکې ایمان راوړی دي غوره دي د هغه چانه چې د مکې د فتحې نه يې وروسته ایمان راوړی دی.

د الله پاک ارشاد دی:

﴿لَا يَسۡتَوِي مِنكُم مَّنۡ أَنفَقَ مِن قَبۡلِ ٱلۡفَتۡحِ وَقَٰتَلَۚ أُوْلَٰٓئِكَ أَعۡظَمُ دَرَجَةٗ مِّنَ ٱلَّذِينَ أَنفَقُواْ مِنۢ بَعۡدُ وَقَٰتَلُواْۚ﴾ [الحديد: ١٠]

او تاسو ته څه مانع (او عذر) دی چې د الله په لاره کې خپل مال) نه لګوئ، حال دا چې د اسمانونو او ځمکې میراث خاص د الله لپاره دي په تاسو کې هغه څوك ندي برابر چا چې (د الله په لاره کې) له فتحې نه مخکې انفاق کړي دي او جنګ يې د الله په لیاره کې کړیدی

د نبي کریم صلی الله علیه وسلم د ملګرتوب فضیلت خو ټولو صحابه کرامو ته حاصل دي، لکه څنګه چې د الله پاک ارشاد دي:

﴿وَكُلًّا وَعَدَ ٱللَّهُ ٱلۡحُسۡنَىٰۚ وَٱللَّهُ بِمَا تَعۡمَلُونَ خَبِيرٞ﴾ [الحديد: ١٠]

او (په دوي کې) له هر یو سره الله د ښیګڼې (جنت) وعده کړیده او الله په هغو کارونو چې تاسو يې کوئ، ښه خبردار دي

یو بل مقام کې الله پاک فرمایلي دي:

﴿وَٱلسَّٰبِقُونَ ٱلۡأَوَّلُونَ مِنَ ٱلۡمُهَٰجِرِينَ وَٱلۡأَنصَارِ وَٱلَّذِينَ ٱتَّبَعُوهُم بِإِحۡسَٰنٖ رَّضِيَ ٱللَّهُ عَنۡهُمۡ وَرَضُواْ عَنۡهُ﴾ [التوبة: ١٠٠]

او له مهاجرينو او انصارو نه هغه وړاندینی اولني (ایمان لرونکي) او هغه کسان چې په نیکۍ سره يې د دوی پیروي کړې ده، الله له دوي نه راضي شویدي او دوي له هغه نه راضي شویدي

په هغه صحابه کرامو کې چې د اسلام دین منلو ته ورمخکې شوي وو، په هغوئ کې غوره بیا (عشره مبشره) لس هغه صحابه کرام دي چې هغوي ته په یو مجلس کې د جنت زيری ورکړی شوی وو،

او په دي عشره مبشره کې غوره بیا خلفاء راشدین دي، بیا هغه صحابه غوره دي، کوم چې د بدر په غزا کې شریک شوي وو، بیا هغه صحابه کرام غوره دی کوم چې د أحد په غزا کې شریک شوي وو، بیا هغه صحابه کرام غوره دي، کومو چې د نبي کریم صلی الله علیه وسلم سره د وني لاندي په شهادت بیعتونه کړي وو، د الله پاک ارشاد دي:

﴿لَّقَدۡ رَضِيَ ٱللَّهُ عَنِ ٱلۡمُؤۡمِنِينَ إِذۡ يُبَايِعُونَكَ تَحۡتَ ٱلشَّجَرَةِ فَعَلِمَ مَا فِي قُلُوبِهِمۡ فَأَنزَلَ ٱلسَّكِينَةَ عَلَيۡهِمۡ وَأَثَٰبَهُمۡ فَتۡحٗا قَرِيبٗا﴾ [الفتح: ١٨]

يقينا يقينا الله له مومنانو نه راضي شو کله چې دوي له تا سره د ونې لاندې بيعت کاوه، پس ده ته هغه څه معلوم وو چې د دوی په زړونو کې وو، بيا هغه په دوي اطمينان (سکون، رحمت) نازل کړ او دوی ته يې په عوض کې نژدې بري ورکړ

په صحيح بخاري کې د جابر رضي الله عنه نه روايت دي چې نبي کريم صلى الله عليه وسلم هغه صحابه کرامو ته وفرمايل: کومو چې د نبي کريم صلى الله عليه وسلم سره ددغې ونې لاندې په شهادت بيعت کولو: تاسو په زمکه کې غوره انسانان يئ، او ددوي شمير يو زرو څلور سوه تنو ته رسيدلو.

صحابه کرامو دين درسول الله نه زده کړی او مونږ ته يې په ډيرو تکليفونو رانقل کړيدي.

نو څوک چې صحابه کرامو ته بد رد وائي، په حقيقت کې د دين بيخ کندي کوئ، او د نبي کريم صلى الله عليه وسلم په سنتو کې شک ته لاره هواره وي.

حقيقت دادي چې صحابه کرام د الله د رسول نه وروستو أمانت دار جماعت دي، په صحيح مسلم کې د الله د رسول حديث دي فرمائي:

«أَصْحَابِي أَمَنَةٌ لأُمَّتِي، فَإِذَا ذَهَبَ أَصْحَابِي أَتَى أُمَّتِي مَا يُوعَدُونَ»

زما صحابه زما د امت د پاره د فتنو نه د أمن سبب دي کله چې دوي لاړ (مړه) شي نو بيا به زما په أمت باندې هغه فتنې وغيره راشي د کومو چې ورسره وعده شويده.

صحابه کرام د خطا او ګناه نه معصوم ندي خو د هغوي خطاګانې هغوي ته د بد رد ويلو لپاره ذريعه جوړه ول هم جواز نلري، او هغه اختلافات چې د صحابه کرامو په مينځ کې واقع شويدي، په هغې کې د بحث کولو نه ډډه کول پکار ده، مګر که د هغې سره کوم فقهي حکم او پوهه متعلقه وي نو د هغوي د عزت او احترام سره په هغې کې بحث کول مشروع دي، او په هغه اختلافاتو کې چې د صحابه کرامو په مينځ کې واقع شويدي په هغې کې صحابه کرام معذور ګڼل پکار دي، ځکه چې اګر که د صحابه کرامو په مينځ کې اختلافات واقع شوي

دي، خو بیا هم صحابه کرامو د نور أمت په نسبت سره غوره خلک دي او الله پاک ورته فضیلت ورکړیدي ځکه چې د الله د رسول سره یي صحبت او ملګرتیا کړیده.

او هغه اختلافات چې د صحابه کرامو په مینځ کې واقع شویدي هغه ټول اجتهادي اختلافات دي، نو اګر که په هغي کې ځیني صحابه خطا شوي وي، بیا هم ورته د اجتهاد (کوشش) أجر او ثواب ملاویږي.

ځکه چې دوي د الله د رسول سره ډیر ښه ملګرتوب کړیدي او د نبي کریم صلى الله علیه وسلم سره یي هیڅ قسم اختلاف ندي کړی، ځکه خو په نور ټول أمت باندي صحابه کرام غوره او د فضیلت خاوندان دي.

د صحابه کرامو په مینځ کې اختلافات یوه داسي دروازه ده چې کله څوک هغه په یو صحابي را کلاو کړې نو په نورو صحابه و هم را کلاویږې، ددي وجې نه تابعینو او تبع تابعینو به په دې مسائلو کې د بحث کولو نه ډډه کوله، د عمر بن عبد العزیز نه د عثمان، او علي رضي الله عنهم په مینځ کې د جنګ، او د جنګ جمل، او د صفین جنګ متعلق پوښتنه وشوه؟ هغه په جواب کې وویل: دغه داسي ویني دي چې زما لاسونه د هغي نه الله پاک محفوظ ساتلي دي، نو نه غواړم چې خپله ژبه په کې ککړه کړم.

د صحابه کرامو پخپل مینځي اختلافاتو کې بحث ځکه ندي پکار چې ددي باره کې د هیچا نه د قیامت په ورځ تپوس نه کیږي بلکه د هغوي د فضیلت او حقوقو باره کې به تپوس کیږي.

پنځلسم فصل

د کفر نه غیر په ګناه کبیره باندي مسلمانان نه کافر کوو او نه یي د ملت نه خارجه وو.

الله پاک ته کنځل کول کفر دي او دا په جرم کې د شرک نه لوې جرم دي، ځکه چې مشرک د الله پاک سره شرک کوي خو د کانړو او جماداتو درجي ته يې نه رانښکته کوئ، بلکه مشرک خو کانړي د الله پاک درجي ته وریورته کوي، او هر چي الله پاک ته کنځل کونکي دي هغه خو الله پاک د کانړي او جماداتو نه هم ښکته کوئ، ځکه خو الله پاک ته کنځل کول ډېر لوي کفر دي.

او په کفر کي زیادت او نقصان هم راځي، لکه څنګه الله پاک فرمایلي دي:

﴿ تَٱللَّهِ إِن كُنَّا لَفِى ضَلَٰلٍ مُّبِينٍ ﴿٩٧﴾ إِذْ نُسَوِّيكُم بِرَبِّ ٱلْعَٰلَمِينَ ﴾ [الشعراء: ٩٧-٩٨]

قسم په الله، یقیناً مونږه خامخا په ښکاره ګمراهۍ کي وو کله چي مونږ تاسو له رب العلمین سره برابرولئ

په یو بل مقام کي الله پاک فرمایلي دي:

﴿ إِنَّ ٱلَّذِينَ كَفَرُواْ بَعْدَ إِيمَٰنِهِمْ ثُمَّ ٱزْدَادُواْ كُفْرًا لَّن تُقْبَلَ تَوْبَتُهُمْ وَأُوْلَٰٓئِكَ هُمُ ٱلضَّآلُّونَ ﴾ [آل عمران: ٩٠]

بیشکه هغه کسان چي له خپل إیمان راوړو نه بعد کافر شول، بیا په کفر کي (تر ځنکدنه) مخ په وړاندي لاړل، (نو) د هغوی توبه به له سره نه قبلیږي او همدغه کسان ګمراهان دي

لیکن د کفر زیادت او کمي دوزخیان د دوزخ نه نشي راویستلی، خو د کفر سره سم به یي عذاب ډیریږي او یا کمیږي، د الله پاک ارشاد دی:

﴿ ٱلَّذِينَ كَفَرُواْ وَصَدُّواْ عَن سَبِيلِ ٱللَّهِ زِدْنَٰهُمْ عَذَابًا فَوْقَ ٱلْعَذَابِ بِمَا كَانُواْ يُفْسِدُونَ ﴾ [النحل: ٨٨]

هغه کسان چې کفر يې کړيدي او د الله له لارې نه يې بندول کړيدي، مونږ به هغوي ته عذاب د عذاب له پاسه ورزيات کړو، په سبب د هغه چې دوي به فساد کاوه

مونږ د هيچا لپاره د جنت او جهنم فيصله نه کوو مګر هغه څوک چې د هغې فيصله په قرآن او سنت سره شوي وې، خو دومره وايو چې هر څوک د إيمان او توحيد په حالت کې مړ شو جنت ته به ځي او چې څوک د کفر او شرک په حالت کي مړ شو دوزخ ته به ځي.

شپاړلسم فصل

د ازادۍ حقیقت هغه دادی: چې بنده د بل هرچا د غلامۍ نه آزاد شي، او یواځې د الله پاک عبادت او بندګي وکړي، او د آزادي داسي مفهوم چې د الله پاک د أوامرو او نواهي نه اعراض کول دا نفس پرستي او خواهش پرستي ده، د الله پاک ارشاد دی:

﴿أَفَرَءَيْتَ مَنِ ٱتَّخَذَ إِلَـٰهَهُۥ هَوَىٰهُ وَأَضَلَّهُ ٱللَّهُ عَلَىٰ عِلْمٍ وَخَتَمَ عَلَىٰ سَمْعِهِۦ وَقَلْبِهِۦ وَجَعَلَ عَلَىٰ بَصَرِهِۦ غِشَـٰوَةً فَمَن يَهْدِيهِ مِنۢ بَعْدِ ٱللَّهِ أَفَلَا تَذَكَّرُونَ﴾ [الجاثية: ٢٣]

ایا نو تا هغه کس لیدلي دي چې خپل معبود یې خپل خواهش ګرځولي دي او الله هغه په علم باندې ګمراه کړ او د هغه په غوږونو او د هغه په زړه یې مهر ولګاوه، او د هغه په سترګو یې پرده واچوله، نو ده ته به له الله نه بعد څوک هدایت وکړي، ایا نو تاسو پند نه اخلئ!

هغه څوک چې د انسان لپاره دا رواه کوئ چې هر څه وایي، او هر کله یې وائي، او هر څه چې زړه یې وغواړي ودي کړي دا خو په خقیقت کې د خپل خواهش او د شیطان بندګي ده.

ځکه چې انسان د بندګي په صفت پیدا شویدي چې د خپل رب عبادت او بندګي نکوئ نو ضرور به د خپل خواهش او شیطان بنده جوړیږي.

که چیرته په د نیا کې یو انسان وي نو په هغه باندي به الله پاک شرعي احکام نه وي فرض کړي چې په قتل کې قصاص شو، د تهمت حد شو، د سترګو حفاظت شو، د میراث احکام شو، همدغه شان به په هغه باندي یې زنا، سود خوري، وغیره نه وي حرام کړي بلکه دا شرعي احکام یې ددي لپاره مقرر کړیدي چې ددي انسان سره دده د جنس نه نور انسانان شته او چې څومره انسانان زیاتیږي همغه ومره د ژوند د درستګي لپاره شرعي احکام مشروع شویدي، همدغه شان که چرته په

فلكي نظام كۍ يواځې سپوږمي وي، نو په هغې باندې به الله پاک دا خاص ګردش نه وي مقرر کړې خو چۍ کله په فلکي نظام کۍ نور ستوري وغيره دي نو د فلکي نظام د درستګۍ لپاره د سپوږمي داسې ګردش مقرر شويدي، د الله پاک ارشاد دی:

﴿يُغْشِى ٱلَّيْلَ ٱلنَّهَارَ يَطْلُبُهُۥ حَثِيثًا وَٱلشَّمْسَ وَٱلْقَمَرَ وَٱلنُّجُومَ مُسَخَّرَٰتٍۭ بِأَمْرِهِۦٓ ۗ أَلَا لَهُ ٱلْخَلْقُ وَٱلْأَمْرُ ۗ تَبَارَكَ ٱللَّهُ رَبُّ ٱلْعَٰلَمِينَ﴾ [الأعراف: ٥٤]

هغه په شپې سره ورځ پټوي، په دې حال کې چې دا (شپه) هغې (ورځ) لره په تلوار سره طلب کوي او (پيدا کړې يې ده) لمر ستركه، او سپوږمۍ او ستوري، چې د هغه په حکم سره مسخر کړی شويدي، اګاه شئ! خاص هغه لره دي پيدا کول او حکم کول، ډېر برکت والا دي الله چې رب العلمين دی

په يو بل مقام كۍ الله پاک فرمايلي دي

﴿لَا ٱلشَّمْسُ يَنۢبَغِى لَهَآ أَن تُدْرِكَ ٱلْقَمَرَ وَلَا ٱلَّيْلُ سَابِقُ ٱلنَّهَارِ ۚ وَكُلٌّ فِى فَلَكٍ يَسْبَحُونَ﴾ [يس: ٤٠]

لمر لره ممکن نه دي چې سپوږمۍ رالاندې کړي او نه شپه په ورځ ړومبی کيدونکې ده او هر يو په (خپل) مدار کې لامبو وهي

د دين او دنيا د سمون په خاطر د اسلام د مبين دين احکام مقرر شوي دي، او هرڅوک چۍ د اسلامي شرعي احکامو نه سر غړونه کوۍ نو د سزا مستحق ګرځي.

دين اسلام قبلول ضروري او واجب دي او دين اسلام بيرته پريښودل کفر او ارتداد دي، د الله پاک ارشاد دي:

﴿وَمَن يَرْتَدِدْ مِنكُمْ عَن دِينِهِۦ فَيَمُتْ وَهُوَ كَافِرٌ فَأُو۟لَٰٓئِكَ حَبِطَتْ أَعْمَٰلُهُمْ فِى ٱلدُّنْيَا وَٱلْـَٔاخِرَةِ ۖ وَأُو۟لَٰٓئِكَ أَصْحَٰبُ ٱلنَّارِ ۖ هُمْ فِيهَا خَٰلِدُونَ﴾ [البقرة: ٢١٧]

او په تاسو کې چې څوك له خپل دين نه وګرځيده، بيا په داسې حال کې مړ شو چې کافر و، نو دغه کسان (چې دي) ددوي عملونه په دنيا او آخرت (دواړو) کې ضايع شويدي او دغه کسان د اور ملګري دي، دوي به په هغه کې تل ترتله (هميشه) وي

او په صحيح بخاري کې د عبد الله بن عباس رضي الله عنهما نه روايت دي، چې نبي کريم صلى الله عليه وسلم فرمايلي دي:

«مَنْ بَدَّلَ دِينَهُ فَاقْتُلُوهُ»

چاچې دين اسلام بدل کړ قتل يې کړې.

د الله پاک عبادت او بندګي د ټولو مخلوقاتو د پيدائش هدف او مقصد دي، او څوک چې ددي نه سرغړونه کوئ ګويا که هغه په دي حقيقت (چې د مخلوقاتو د پيدائش مقصد د الله پاک بندګي کول دي) يقين او إيمان نه لري مؤمن نه بلل کيږي.

په دنيايي نظام کې د يو ملک د قانون او نظام نه سرغړونه رواه نه بولي، او د الله پاک د عبادت نه سرغړونه کوئ، نو دا ددي وجې نه چې د مخلوقاتو د پيدائش مقصد او هدف دده په زړه کې کمزوري دي او يا بيخي د مينځه تللی دي، د الله پاک ارشاد دي:

﴿وَمَا خَلَقْتُ ٱلْجِنَّ وَٱلْإِنسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ﴾ [الذاريات: ٥٦]

او ما پيريان او انسانان ندي پيدا کړي مګر د دې لپاره چې دوي زما عبادت وکړي

هغه ذات چې انسانان او پيران يي په دنيا کې د خپل عبادت او بندګۍ لپاره پيدا کړيدي، همدغه ذات به ورسره په آخرت کې حساب او کتاب کوي، الله پاک دي زمونږ حالت او راتلونکی ښه کړي.

وصلى الله و سلم على نبيه محمد ومن اتبعه.

❁❁❁

IslamHouse.com

islamhouseps IslamHousePs IslamHousePs islamhouse.com/ps/

For more details visit
www.GuideToIslam.com

GUIDE TO ISLAM

contact us :Books@guidetoislam.com

Guidetolslam.org Guidetoislam1 Guidetoislam www.Guidetoislam.com

المكتب التعاوني للدعوة وتوعية الجاليات بالربوة

هاتف: ٩٦٦١١٤٤٥٤٩٠٠+ فاكس: ٩٦٦١١٤٩٧٠١٢٦+ ص ب: ٢٩٤٦٥ الرياض: ١١٤٥٧

ISLAMIC PROPAGATION OFFICE IN RABWAH

P.O.BOX 29465 RIYADH 11457 TEL: +966 11 4454900 FAX: +966 11 4970126

مختصر اسلامي عقيده

(الرسالة الشامية)

په دي کتاب کې د هغه سؤال جواب ذکر شوی دی کوم چه د الله پاک حق دی په بنده باندي او د قيامت په ورځ به د هر بنده نه د هغي باره کې تپوس کولی شي.

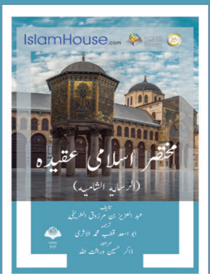

IslamHouse.com
Osoul Center
www.osoulcenter.com